

Важная справа

Трэці год падпіска на «Нашу Ніву» і іншыя незалежныя газеты адбываецца ў нязвыклай форме. Газета трываеца, бо Вы захоўваеце вернасць ёй і дзеянічаеце як вольныя грамадзяне. На самой справе, Вы сталі сутворцамі нечага беспараўнанага ў Беларусі і незвычайна важнага для духу ўсёй эўрапейскай супольнасці. Два гады выходзяць газеты, забароненныя да распаўсюду. Такога ня выкрасыліш з гісторыі. Грамадзтва паказвае, хто галоўны: грамадзяне ці ўлада. Просім працягнуць падпіску. Болей: мала праста вам асабіста засташца з газэтай, каб яна выстаяла, трэба яшчэ ўвесе час прыцягваць новых людзей. Мы ездзім

на краіне, сустракаемся зь людзьмі,робім, што можам. Ад вас просім, каб КОЖНЫ З ВАС расказаў пра «Нашу Ніву» ў сваёй сяброўскай, працоўнай, царкоўнай, партыйнай суполцы, праста знаёмым, якія падзяляюць Вашы погляды, але магчыма ня ведаюць пра такую крыніцу інфармацыі, як «НН».

Што ім трэба сказаць? Што «Наша Ніва» дас праудзівую інфармацыю, новыя ідэі, пажыву для разуму ў камэнтарах, унікальныя фатаграфіі, а самае важнае — пачуцьце беларускай супольнасці. Яна хутка даходзіць, друкуеца ў Беларусі.

У гэтых найцяжэйшыя для свабоднай прэсы гады «Наша Ніва» ўмацавалася ў сваім пакліканні як трыбуны незалежнага грамадзтва. Дзякуючы Вам.

Няхай 2008 год будзе добрым годам.

№ 47 (549) 20 сінегня 2007

www.nn.by

Наша Ніва

ISSN 1819-1614

П Е Р Ш А Я

Б Е Л А Р У С К А Я

Г А З Э Т А

9 771819 161008

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Barcode

«Нафттан» прадаюць «Лукойлу»?

Чаму не паведамляеца цана газу на другім кварталі? Яна можа залежаць ад чагосьці, што Беларусь павінна выканаць у першым квартале году, мяркуюць незалежныя эксперты. Таму вынікі перамоваў Лукашэнкі з Путіным ня можна назваць прыемнымі. Старонка 3—5.

Не па-людзку

Беларусь стала адной з рэдкіх краінаў, дзе пэнсіянэры і студэнты ня маюць ільготаў. Старонка 2.

Пас Вітаўта на Маркса

У Гістарычным музеі будзе выстаўлены Срэбны пояс Вітаўта. Завяршэнне атрымала адна з самых гучных справаў апошніга часу, звязаная з нацыянальным скарбам. Старонка 16.

Зыміцер Хведарук: «Пасъля выздараўлення пайду»

У НУМАРЫ

«І трэнажорку»

Зыміцер Хведарук працягвае знаходзіцца ў дзвеятым клінічным шпіталі, што на вуліцы Сямашкі. Сюды яго прывезлы 12 сінегня вечарам: хлоща збліз амонаўцы падчас акцыі ў абарону незалежнасці Беларусі. Старонка 10.

NATO і Беларусь: стратэгічнае партнэрства

Нягледзячы на

ідэалагічныя разыходжаныні сярод высокіх чыноў, простираючыя сувязі між войсковуцамі Беларусі і NATO насыпна раствуць. Ужо цяпер мы бярэмо удзел амаль у сотні супольных мерапрыемстваў. А ў беларускім войску зьявіцца спэцыяльная рота, якая можа браць удзел у міратворчых місіях. Рэпартаж з штаб-кватэры NATO. Старонка 14.

Пацуکі генэрала Жадобіна

Жадобін: у Беларусі 1767 «дэструктыўных элемэнтаў»

«Мы іх усіх ведаем пайменна, і іх ня робіцца ні больш, ні менш». Пра гэта заяўіў сέньня старшыня КДБ Юры Жадобін.

Адказваючы сέньня на пытаныні журналістаў, Юры Жадобін сярод іншага заяўіў, што прагназуе актыўізацыю замежных спэцслужбаў у пэрыяд выбарчай кампаніі 2008 году. «Я ў гэтым упэйнены, бо ў мяне ёсьць факталягічны матэрыял: хто колькі грошей і праз како будзе ўкідаць і што яны будуць спрабаваць рабіць».

Гаворачы пра апазыцыю, старшыня КДБ адзначыў: «Я б не сказаў, што яны ўяўляюць нейкую пагрозу нацыянальной бяспекі, у так званую суполь-

насць дэструктыўных элемэнтаў» уваходзіць усяго 1 767 асобаў. Мы іх усіх ведаем пайменна, і іх ня робіцца ні больш, ні менш».

Называючы апазыцыі «супольнасцю дэструктыўных элемэнтаў» мае ўсе шанцы стаць тاю жа прыгчай ва языцах, як «дохлыя пацуکі» ягонага папярэдніка, генэрала Сухарэнкі, які бясплатна скончыў сваю кар'еру ў органах бяспекі. А вось прызнаныне, што «іх ня робіцца менш» можа не спадабацца праца даўгу генэрала Жадобіна. Якая ж ступень дэструктыўнасці гэтай супольнасці, што яе нават съмерць не бяро?

**Мікола Бугай; радыё
«Свабода»**

АПЫТАНЬНЕ НА НН.БЫ

Ці вы плянуеце глядзець «БелСат»?

так	257 (49.3%)
не	22 (4.2%)
ня маю антэны	242 (46.4%)

Усюго прагаласавала 521

У Салігорску, Слуцку, Горадні, Берасьці, Бярозе, Карэлічах, Віцебску і Пецярбургу

Сустрэчы з рэдактарамі і аўтарамі «НН» і ARCHE.

У чацвер, 20 сіння, у Горадні (сядзіба Таварыства беларускай школы, вул. Будзёнага 48 а) адбудзеца аздыная рэгіянальная презэнтацыя спэціяльнага праекту ARCHE «Беларусь: ні Расея, ні Эўропа. Меркаваны беларускіх эліт». Присутных чакае сустрэча з аўтарамі кнігі — дырэктарам Беларускага інстытуту стратэгічных дасьледаваній Віталем Сіліцкім, галоўным рэдактарам часопісу ARCHE Валерам Булгакавым, а таксама палітолягам Юр'ем Чавусевім і супрацоўнікам інстытуту сацыялогіі АН Міколам Кацукоем. Плянуеца раздача выдання. Пачатак а 18.30.

Увага! Сустрэча ў Берасьці пераносіцца. Булгакаў, пісьменніца Наталка Бабіна і рэдактар «НН» Андрэя Скурко наведаюць Берасьце 21 сіння. Сустрэча адбудзеца а 19.00 у рэдакцыі газеты «Брестскі кур'ер». Даведкі: (029) 660-57-41, (029) 724-21-16 (Зыміцер). **У той самы вечары, а 21-і, яны сустрэнутьца з чытчамі ў Бярозе.** Даведкі: (029) 223-40-84 (Сяржук).

На канец сіння — студзень маем у задумах сустрэчы з чытчамі ў Пецярбургу (там адбудзеца цырымонія прысуджэння прэміі ARCHE за 2007 год), у Карэлічах і Віцебску. Дакладны час гэтых спаканаўніў яшчэ не вызначаны.

Запрашайце нас, і мы прыедзем, нават у самую малую вёсачку, дзеяла сур'ёзна грамму думкамі і презэнтацыі апошніх выданняў.

КАМЭНТАР

Не па-людзку

Час скасаваньня ільготаў нарашце надышоў. Старых і маладых прыраўнялі да вялікай грамады паўналетніх працоўных і служачых. Зрабілі гэта, праўда, не па-людзку. Урадоўцы ня здолелі дачакаць да Новага году, распачаць рэформу зь першага дня новага месяца. «Чорным днём» ільготніка прызначылі 17 сіння. А ўтобусны паркі нават ільготныя прайзныя адмысловыя выдрукавалі — на палову месяца. Калі так прысыпешваюць, мо сапраўды ня ўсё добра ў каралеўстве?

Па рады је распавядаюць, колькі дзяржава злупіць ды зьберажэ дадатковых гропай. На патрэбы дзяржавы ж. Праўда, на якія патрэбы ў той дзяржаве... А ў краіне ніхто добра і ня ведае, колькі ж будуть даплочваць і ці будуть наагул.

На прыпынку пачуў, як старая жалілася знаёмай кабеце пра цяжкі лёс пэнсіянэр. Што гропай бракуе, а тут япчэ гэтыя льготы. Знаёмая рэзка ў абарвалі. Маўляў, вам колькі разоў на год пэнсію ўздымаці? А мой мужык на заводзе як на пачатку году атрымліваў 310 тысячаў, так і цяпер такі самы заробак прыносиць. Даў каму ж тут жыць цяжкай. А япчэ ж сям'я, дзеці вучачца... Бабця пагаджаецца: даў япчэ ж і моладзь пакрыўдзілі...

Скасаньне ільготаў закранула, відаць, кожную сям'ю. Тыя, хто «пацярпеў» у 1995 годзе ад скарачэння ільготоў, пасміхаюцца: а, дайшла чарга і да вас.

У Баранавічах прыкладна за тыдзень да 17 сіння пачалася своеасаблівая прапагандыстычная кампанія. Паміж беларускамоўнымі абавязчынамі прыпынку ўключаюць расейскамоўную абвестку. Суворы голос папярэджвае пра скасаваньне льготаў на праезд. Пералічваюцца катэгорыі грамадзянаў, якім болей нельга катацца ў грамадzkim транспарце за паўцэнты. Парушэнца будуть сувора караць шрафамі, прозывшчы — заносіць у адміністрацыйную базу пакараньня і паведамляць на месца працы ці вучобы. (Цікава, а куды паведамляць пра пакараных пэнсіянэр? Дзепям?) З 17 сіння аўтобусны парк прыцягне дадатковыя сілы для лепшага кантролю пасажыраў, таму сцеражыцца.

У аўтобусе пасяля такіх абвестак пануе ціша. Гамонкі сканчаюцца, кожны думае пра нешта сваё. Маўчыць моладзь, маўчыць старыя, пазираюць у вакно працоўныя і служачыя. Відаць, гэтак жа людзі рэагавалі на абвесткі пра вайну з радыёкропак у 1939 годзе.

Тую напружаную цішу перарывае ледзь чутны, узрушаны шэпт нейкага старога:

— Трэба пісацца ў «Народны Фронт!» Чаму маўчыць «Народны Фронт»?

Нехта з маладзейшых яго перабівае:

— А ці слухаецце Вы яго? Усё адно праз два гады забудзецца і прагаласуецце за Лукашэнку. У Вас жа склероз.

Ціша пануе да наступнага прыпынку. Ніхто ня згадвае, што ёсьць прафсаюзы ці БРСМ — «абаронца» моладзі. У аўтобус на наступным прыпынку заходзяць новыя людзі, некаторыя весела гутараць. Яны япчэ пачуюць...

Руслан Равяка, Баранавічы

Чаму не паведамляеца цана газу на другі квартал?

Далейшая цана можа залежаць ад чагосыці, што Беларусь павінна выканець у першым квартале году. Вынікі перамоваў Пуціна ды Лукашэнкі нельга назваць прыемнымі для Беларусі, мяркуюць незалежныя эксперыты.

Вынікі візыту Пуціна ў Беларусь выявіліся напімат менш сэнсацыйнымі, чым чакалася. Нават рапшэнне пра выдзяленыне Беларусі крэдыту ў паўтары мільярда даляраў выглядае блекла на тле папярэдніх закідаў інфармацыі пра нібыта заплянаваное зыліцце дзвююх краінай у братэрскіх абдымках з наступным разъмеркаваннем пасадаў.

«Чаго ён едзе?» — пыталіся камэнтатары напіярэдні візыту Пуціна ў Менск. Перафразаванае пытаньне «чаго ён прыяжджаў?» дагэтуль гучыць актуальна, бо кардынальніх палітычных зьменаў у стасунках паміж дзвюма краінамі па выніках перамоваў не адбылося. Нельга ж назваць «спарывам у саюзным будаўніцтве» павелічэнне на 10% саюзнага бюджету на 2008 год (такім чынам ён складзе 4 зь ліпкамі мільярдаў расейскіх рублёў, то бок каля 167 мільёнаў даляраў). З такім бюджетам у беларуска-расейскіх хаўрус Эўрасаюз яшчэ доўгі не завабіш, як бы таго ні хацеў Павал Барадзін.

Калі адкінуць у бок гіпотэзы пра падкілімнія патаемнія пагадненіні, якія, маўляў, маглі заключыць між сабой Пуцін ды Лукашэнка, то канкрэтныя вынікі перамоваў мусіць запікаўці найперш эканамістай. Зімовай газавай вайны чакаць ня варта блакітнае паліва падаражэ толькі на 19 даляраў. Ад 2008 г. расейскі газ будзе пастаўляцца ў Беларусь па 119 даляраў за тысячу кубоў — але гэта толькі ў першым квартале. Потым мы будзем плаціць за газ болей. Але сума не паведамляеца, што вымушае меркаваць, што далейшая цана можа залежаць ад чагосыці, што Беларусь павінна выканець у першым квартале году.

Адначасова Расея абавязалася выдзяліць Беларусі крэдыт памерам 1,5 мільярда даляраў на пятнаццаць гадоў з адзірміноўкай выплаты на пяць гадоў.

Афіцыйныя погляды

Расейскі бок тлумачыць візит Пуціна ў Менск найперш тым, што наназыў біралася шмат даволі банальных міждзяржаўных пытанняў, якія трэба было выра-

шыць адным рубам. Размовы на падвышаных танах ня было. «Не крыйдуйце, сябры, але мы таксама маем свае эканамічныя інтэрэсы і мусім зарабляць гропы» — такі быў лійтматычны заяваў расейскага боку. На просавай канферэнцыі па выніках паседжання Вышэйшага дзяржавету «саюзной дзяржавы» Ўладзімер Пуцін заявіў, што газ для Беларусі насамреч не падаражэ. Расея сама мусіць закупляць вялікія аб'ёмы газу ў сяроднезем'яцкіх дзяржаваў, у тым ліку і для рээкспарту ў іншыя краіны СНД. Гэтак, туркменскі газ Расея будзе набываць па 130 даляраў за тысячу кубоў. Такім чынам, Беларусь усе роўна будзе атрымліваць газ у ільготным разыжме. Маўляў, цэны мы вам падвыслі, але скажыце дзякую, што ня так рэзка.

Тон афіцыйных беларускіх камэнтатаў паўтаксама даволі спакойны. Рост цэнава на расейскія энэрганосьбіты разглядаецца як непазыбежнасць, таму акцэнт робіцца не на «сквальнім «Газпроме», а на «сяброўскім Крамлі», які выдзяліў шчодры крэдыт на тое, каб беларуская эканоміка магла як мага больш бязбольна ўспрыніць рост цэнава. «Што з гэтага вынікае? Варта жыць», —райць чыгачам «СБ Беларусь Сегодня», заклікаючы не зацьклівацца на проблемах, а адаптавацца да жыцця ў рынковых умовах.

Беларусы незадаволены

Падвышэнніе цаны на газ на 19 даляраў нельга назваць шокам. Дый гіганцкі крэдыт на 1,5 мільярда даляраў — немалая падтрымка для эканомікі. Ці можна сказаць, што такія ўмовы дазволіць Беларусі працягніць свой рост, а насељніцтву — падыпшаць свой дабрабыт? Адказаваючы на гэтае пытаньне, незалежныя эксперыты не выказываюць вялікага аптымізму. Пропанаваныя Расеяй умовы не такія ўжо спрыяльныя. Прынамсі, назваць іх калядным падарункам дакладна нельга.

Аглядальница газеты «Беларусы и рынак» Таціана Манёнак паведаміла некаторыя сэнсацыйныя акалічнасці перамоваў наконт цаны на газ. Паводле яе, толькі цяпер робяцца зразумелымі нека-

торыя дэталі пагадненія, падпісанага напрыканцы 2006 году паміж Беларусью і «Газпромам». «Паводле дамовы, у першым квартале 2008 цана газу для Беларусі ня мусіць падвышыцца больш чым на 19 працэнтаў — раней я сама ня ведала пра гэты пункт. Гэта і здарылася (замест 100 будзем плаціць 119 даляраў). Але ўжо праз тры месяцы цана газу для Беларусі будзе складаць 67% ад сяроднезярдненій. Беларускі бок моцна не задаволены вынікамі перамоваў, бо яны вялі размову, каб дабіцца перагляду самой формулы», — сцвярджае Таціана Манёнак, спасылаючыся на свае крыніцы ва ўрадзе.

Новы раўнд — праз тры месяцы

Эксперт Дасыледчага цэнтра Інстытуту прыватызацыі і мэнеджменту Аляксандар Чубрык лічыць, што гэткая дамоўленасць проста адсоўвае перамовы наконт цаны на газ на тры месяцы, ня больш за тое. «Мяккае падвышэнніе цаны ды расейскі крэдыт беларускаму эканамічнаму росту самі сабою паспрыяць ня могуць», — кажа А. Чубрык. «Калі мы атрымаем гэтыя паўтара мільярда крэдыту, дык пойдуть не на фінансаванье спажыванья ды інвестыцый, а ў рэзэрвы Нацбанку», — мяркуе эксперт. Сапрауды, Нацбанк паставіў сабе задачу за 2008 год павялічыць валютныя рэзэрвы з 3,5 да 5,5 млрд даляраў, каб забесьпеччаць стабільнасць валютнага курсу. «Такім чынам, гэтыя 1,5 мільярду трэба разглядаць як звычайні стабілізацыйны крэдыт. Яго памер роўны палове ўсіх нашых се́ньняшніх валютных рэзэрваў, якія пакрываюць менш чым два месяцы імпарту, прытым што паводле крытэру МВФ бясьпечны ўзровень складае раўнавартасць трох месяцаў імпарту.

Навырашаныя праблемы на ўнутраным рынке будуть спалучацца са складнасцямі на замежных рынках, засыпераючы незалежныя эканамісты. Экспарт у гэтым годзе ў нас рос дзякуючы росту экспарту калійных угнаенняў. Таксама 2007 год выявіўся вельмі спрыяльным для машынабудавання, дзякуючы росту попыту ў Расеі.

Дасыледчы цэнтар ПІМ распрацаваў тры сценарыі эканамічнага развязвіцця Беларусі ў 2008 г. Паводле станоўчага сценару мы будзем мець налета тэмп росту ВУП роўныя 8,6%. Паводле базавага сценару — дзесяці каля 8%, а згодна з адмоўным — менш за 7%.

І 100 даляраў сёлета, і 119 у наступным годзе — гэта самая нізкая цана ў СНД, ня кажучы пра Эўрасаюз.

Алесь Кудрыцкі

«Нафттан» прадаюць «Лукойлу»?

Учора на наваполацкім нафтапераапрацоўчым заводзе «Нафттан» адбылася апэратыўная нарада. На ёй генэральны дырэктар прадпрыемства Вячаслаў Якушай паведаміў, што бліжэйшым часам «Нафттан» будзе прададзены расейскай нафтавай кампаніі «Лукойл». Разам з «Нафттанам» расейцам будзе таксама прададзенае і дачынае прадпрыемства «Нафттану» «Палімір». Пра гэта «Нашай Ніве» паведаміў адзін з супрацоўнікаў завodu, які не захацей называць сваё імя.

Паводле ягонай інфармацыі, «Лукойл» хоча набыць больш за 50% акцыяў «Нафттану».

Намеснік генэральнага дырэктара па эканоміцы і фінансах Анатоль Юдаеў сказаў, што ніяк гэтыя размовы камэнтаваць ня будзе. На пытанье, іф можа гэта нехта пракамэнтаваць увогуле на «Нафттане», быў адказ: «На гэты конт нікто камэнтароў на заводзе пакуль даваць ня будзе».

У прэс-службе расейскай кампаніі «Лукойл» паведамілі, што камэнтуюць толькі ўгоды, якія ўжо адбыліся, пасля таго, як кантракты ўжо падпісаныя. Пытаюся, ці пацвярджаюць яны, што перамовы пра куплю «Нафтана» вядуцца. Той самы адказ: «Пакуль ня можам гэта камэнтаваць».

Нафтапераапрацоўчы завод «Нафттан» створаны ў 1958 годзе. Дзяржаве належаць 99,8% акцыяў, калектыву прадпрыемства — 0,2%. Гэта адно з самых дарагих прадпрыемстваў Беларусі.

**Зъміцер
Панкавец**

Маркаў: Лукашэнка готовы аб'яднаць дзяржавы, калі яму знойдуць адпаведнае месца

Наколькі далёка зайшлі палітычныя перамовы паміж расейскім і беларускім прэзыдэнтамі? У інтэрвю агенцтву БелААН расейскі палітолаг, дэпутат Думы ад партыі «Адзінна Расія» Сяргей Маркаў заявіў: Расія выступае за максімальна хуткае «ўзяднанне» дзярвох краінаў. Але беларускі бок аказаўся нездаволены, па-першае, расейскай грамадзкой мадэльлю, па-другое, прапанаваным месцам для Аляксандра Лукашэнкі ў аб'яднанай дзяржаве.

«Ён, вядома, хацеў бы быць прэзыдэнтам або яднай дзяржавы, і пры Ельцыне ў яго былі для гэтага ўсе реальныя шанцы. Але пры Путіне, пры Мядзведзеве таіх шанцаў у яго німа. Вядома, што яму прапаноўвалася і пасада прэм'ер-міністра, і віц-прэзыдэнта, але гэта яго не задаволіла. Ён хацеў адначасова быць і прэм'ер-міністрам, і віц-прэзыдэнтам, гэта значыць «паралельным прэзыдэнтам». Але Масква не гатова пайсіц на гэта. Так што гэтае пытанне засталося ў падвесным стане», — мяркую палітолаг.

буг; БелААН

Путін і Лукашэнка: фота агенцтва «РИА «Новости»

СЪЦІСЛА

Беларускі калій у цане

«Беларуская калійная кампанія» (БКК) павысіла цану на ўгнаеніні для краіну Паўднёва-Усходняй Азіі да \$500 за тону. Новая цана для рынкаў Паўднёва-Усходняй Азіі ўступіла ў сілу з 13 сінняжня.

Узмацненне кантролю за льготным жыльлем

Спэцыялісты Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва распрацоўваюць пропановы па ўпарядкованіні ўліку жыльля, што знаходзіцца ва ўласнасці грамадзянаў, якія маюць патрэбу ў

паляпшэнні жыльлёвых умоваў. Гэта звязана з тым, што некаторыя мянчане, у тым ліку шматдзетныя сем'і, будуюць у прыгарадах індывідуальныя дамы, аднак працягваюць стаяць на ўліку маючых патрэбу ў жыльлі ў Менску.

Таксама некаторым катэгорыям людзей дзяржава дае падтрымку на пабудову кватэраў, тады як пабудаваныя імі ў прыгарадзе дамы часта маюць вялікую плошчу і зьяўляюцца кропніцай дадатковага даходу. Тому мяркуюцца стварыць механізм для яго заліку па

апэнцы БРТІ пры разыліку аб'ёму дзяржпадтрымкі. Таксама ў апошнія гады ў сталіцу і абласныя гарады з'меншыліся паселішчаў актыўна пераяжджалі шматдзетныя сем'і. Яны прадавалі сваё жыльлё, куплялі за гэтыя грошы невялікія аднапакаёўкі, становіліся на чаргу і ў адпаведнасці з законам на працягу году будавалі жыльлё на льготных умовах.

ЭБРР набывае пакет «РРБ-Банку»

Эўрапейскі банк эканструкцыі і развіцця

набывае бляжуючы пакет акцыяў беларускага ЗАТ «РРБ-Банк». Сума кантракту пакуль не разглашаваецца.

Расея дае добро польскаму мясу

12 сінняжня Расея і Польшча дамовіліся пра аднаўленне паставак у РФ польскай жывёлагадоўчай прадукцыі. Гэта азначае, што беларускія мясакамбінаты, напрыклад, такі буйныя як «Інкафуд», іншоў будуть загружаныя. Канфлікт паміж дзяржавамі ўчэйцца ў лістападзе 2005 г. і меў палітычную подбіўку.

Сямён Печанко; БЕЛТА

Пуцін і Лукашэнка:
фота агенцтва
БЕЛТА

Паўтара мільярду за ноч

Галоўны вынік двухдзённага візиту Пуціна: Расея дае Беларусі гіганцкі крэдыт у аб'ёме 1,5 млрд даляраў з адтэрміноўкай выплаты на пяць гадоў. Уладзімер Пуцін і Аляксандар Лукашэнка не дэмантравалі натхненія і далі абцякальныя тлумачэнні зъместу двухдзённых перамоваў.

Пуцін: Цэны на газ для Беларусі «ў ме-
жах, вызначаных ранейшымі контрак-
там». З свайго боку, Лукашэнка асыця-
рожна: Беларусь «гатовая згуляць сваю
ролю ў пытанні меркаванага разъмяш-
чэння ў Эўропе элемэнтаў сістэмы про-
ціракетнай абароны ЗША».

«Дзеля забесцяпчэння плаўнага пера-
ходу двухбаковага супрацоўніцтва на
універсальны рынакавыя прынцыпы з
улікам абавязковага для абедвух бакоў
выканання падпісаных раней пагаднен-
ня ў кантрактаў», Расея прыняла расцен-
не аб прадастаўленні Беларусі дзяржкредыту ў памеры 1,5 млрд даляраў», —
заявіў прэзыдэнт Расеі Уладзімер Пуцін
пасля паседжання дзяржаўной рады г.
зв. саюзнай дзяржавы.

Як перадае агенцтва РІА «Новости», ён таксама падкрэсліў, што Расея будзе выконваць ранейшыя контракты, заключаныя з Беларусью ў газавай сферы.

«Нягледзячы на тое, што сама Расея будзе плаціць за газ падвышаныя цэны, мы для Беларусі будзем выконваць ранейшыя контракты», — заяўіў У. Пуцін на прэс-канфэрэнцыі па выніках візиту.

«Падвышэнне цэнаў на газ будзе, але так, як прадугледжана ранейшымі контрактамі», — падкрэсліў Пуцін. Ён прызы-

наў, што Расея разумее цяжкасці, якія выяўляюцца ў беларускай эканоміцы ў выніку росту цэнаў, «і будзе рабіць усё для мінімізацыі гэтых наступстваў».

А. Лукашэнка ў сваю чаргу абяцаў, што Беларусь забяспечыць стабільны транзіт вуглевадародаў з Расеі ў Еўропу. За гэта ён чакае ад «багатай Эўропы» ўдзячнасці: «Беларусь і Расеяробяць вя-
лізны ўнёсак у эканамічную і сацыяльна-
палітычную стабільнасць эўрапейскага
кантынэнту. Мы чакаем у сувязі з гэтым
адэकватных кроакў ад Эўропы».

«Эўрапейскі саюз, бацатая Эўропа буд-
зе пачывацца спакойнай», — ва ўласыцівай
яму манеры адзначыў А.Лукашэнка.

Маскве ж А. Лукашэнка публічна, але вельмі абцякальна паабяцаў, што Беларусь «гатовая згуляць сваю ролю ў пытанні меркаванага разъмяшчэння ў Еў-
ропе элемэнтаў сістэмы проціракетнай абароны ЗША». Беларусь таксама «гато-
вая цесна каардынаваць свае дзеяньні з
расейскімі бокамі па адаптациі Дамовы
пра звычайні ўзброеныя сілы ў Еўропе
(ДЗУСЭ)». Гэта не перашкодзіла набліжанію да А. Лукашэнкі Мікалаю Чаргінцу
сёняння ж задэкліраваць, што не ў інтэрсах
Беларусі далучацца да расейскага марато-
рыва па ДЗУСЭ, уведзенага за дзень да

прылёту Пуціна ў Менск.

Ці то лідэры дзяржаваў старанна маскіравалі рэальны зъмест перамоваў, ці то сапраўды гэта была руцінная сустрэча сюзэрэна з васалам.

У. Пуцін так і сказаў: «Аб'ём узаемных стасункаў адпраўляе на другі плян усялякі афіцыёз, але калісці трэба заніцца і абе-
меркаваныем афіцыйных пытанняў».

Беларускія СМІ смакавалі той факт, што гэты візит Пуціна — першы афіцыйны за 8 гадоў. Гэтым разам расейская дэлегацыя была больш чым салідна: прэм'ер-
міністар Віктар Зубкоў, старшыня Рады
Фэдэральнай Сяргей Міронав, сікір Думы
Барыс Грызлоў, віц-прем'ер і міністар
фінансаў Аляксей Кудрын і міністар экано-
мічнага разьвіцця Эльвіра Набулина.

А. Лукашэнка імкнуўся паказаць афіцыйныя характеристыкі сустрэчы: «Нічога надзвычайнага ў візіце расейскага прэзыдэнта ў Менск няма, — сказаў ён. — Той ажыятах, які выклікаў візит на Захадзе — дзіўны. (...) Няма ніякое падаплекі ў гэтым візіце. (...) Для мяне вельмі дзіўна, што і ў Расеі, і ў Беларусі выказваліся вялікія прагнозы з нагоды афіцыйнага Вашага візиту ў Бела-
русь», — адзначыў кіраўнік беларускай дзяржавы, звяртаючыся да У. Пуціна.

«Мы, сапраўды, як сяброўскія саюзныя дзяржавы сустракаемся ў Менску, і было бы дзіўна, што Вы ў якасці прэзыдэнта Расеі не пабывалі ў Менску з афіцыйным візитам. Мы з Вамі выявілі ў Душанбэ, што мы ўвесь час сустракаліся ў працоў-
ным фармаце і ніколі не было Вашага афі-
цыйнага візиту ў сталіцу Беларусі».

Самалёт прэзыдэнта Расеі мусіў пры-
зямліцца ў чацвер у менскім аэрапорце а
18.00, але затрымаўся на гадзіну з гакам. Перамовы распачаліся з сустрэчы двух
прэзыдэнтаў у Сілічах — збудаваным А. Лукашэнкам комплексе, што ў Лагойскім раёне.

У пятніцу перамовы прадоўжыліся па-
седжаннем дзяржаўнай рады саюзу Бела-
русь і Расеі ў Нацыянальнай бібліятэцы.

У сувязі з візитам Пуціна ў Менску й Берасьці адбыліся акцыі пратэсту, якія жорстка разганяліся міліцыяй. Затрыманыя 17 чалавек. Быў моцна зьбіты адзін з лідэраў «Маладога фронту» Зыміцер Хведарук. У непрытомным стане ён трапіў у 9-ы клінічны шпітал.

Някіх прарыўных палітычных дамоў-
ленасцяў не дасягнута. Затое па выніках
візиту замежная запазычанасць Беларусі
вырасла да 12 мільярдаў даляраў, або
ўдвая проці стану на пачатак 2006 году. У
нядаўній гісторыі ўжо быў адзін кіраўнік,
які хацеў пабудаваць сацыялізм за кошт
капіталістаў. Гэта быў лідэр сацыялістыч-
най Польшчы Герак у 1970-я гады.

Мікола Бугай

Нічога ня здарылася, або Гуманны Коба

Вынікі візыту Пуціна і прычыны таго, чаму Лукашэнка публічна спрабаваў прынізіць значэнне гэтага візыту, аналізуе **Віталь Тарас.**

Наколькі шмат было спэкуляцыяў і камэнтароў напярэдадні прыезду Пуціна ў Менск наконт мэтаў візыту, настолькі съціплай і малазымстоўнай была рэакцыя прэсы па яго завяршэнні. Сэнсацыі, як і прадказвала большасць палітолягаў, не адбылося — ніякіх дакумэнтаў, у тым ліку датычна лёсу так званай саюзнай дзяржавы, Лукашэнка з Пуціным не падпісалі (за выключэннем саюзнага бюджету). Вынікі, канечне, ёсьць — найперш, гэта абязанне расейскага боку прадаставіць Беларусі стабілізацыйны крэдыт 1,5 мільярда даляраў і абязанне ня надта павышаць у бліжэйшым часе цэны на энэрганосьці. Але пры ўважлівым разглядзе ўз্যнікаюць сумневы і ў відавочнасці гэтых вынікаў. Дакладней кажучы — у абгрунтаваныні зь іх дапамогай неабходнасці прыезду прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь. Выдача крэдытаў іншым дзяржавам, тым больш саюзным — справа даволі руцінная, ва ўсялякім выпадку, асабістых сустэрчаяў кіраунікоў дзяржаваў наўрад ці патрабуе. Калі, зразумела, стасункі паміж гэтымі дзяржавамі больш-менш нармальныя. Ну, а публічнае пацвярджэнне цэнаў на газ, прадугледжаных ранейшымі контрактамі — рэч увогуле дзіўная.

Як тут ня ўспомніць анэксію пра гуманізм Сталіна, які вылаіў свайго сукамэрніка ў адказ на ягоную просьбу пазычыць лязо, каб пагаліцца. «А мог бы й зарэзаць!» — захапляеца паводзінамі Кобы сукамэрнік. Маглі б павысіць цану за тысячу кубоў да 180-ці, а не да 119-ці даляраў, — захапляеца Пуціным і «Газпромам» сучаснікі.

У цэлым настрой супольнасці палітолягаў і журналістаў па заканчэнні візыту Пуціна можна звязыць да вядомай фразы: «І чаго прыяжджаў — можа, сказаць чаго хацеў?»

Здагадвацца, што насамрэч хацеў сказаць Пуцін і што ў яго ў галаве — справа няўдзячная. Няхай ёй займаюцца маскоўская крэмлязнаўцы, якія на гэтым зубы зъелі (па-расейску гаворыцца: сабаку зъелі). Адзін з іх вылучыў такое тлумачэнне візыту расейскага прэзыдэнта: Пуцін, маўляў, спрабаваў сябе ў будчай ролі прэм'ер-міністра. Між тым, у

Перад дыктатам Пуціна беларускаму кіраўніку нічога не застаецца як ісьці за парадай героя сатырычнага расейскага раману: рабіць разумны выгляд і надзімаць шчокі.

ролі прэм'ера ён ужо быў да таго, як Ельцын абраў Пуціна сваім пераемнікам. Малаверагодна, каб адбылася адваротная палітычная мэтамарфоза: ператварэнне матылька назад у вусеня. І ў любым выпадку гэтая вэрсія не дае адказу на пытаньне — а чаму Пуцін вырашыў прадэманстрываць сваё памкненне стаць прэм'ерам такім мудрагелістым спосабам, праз сваю паездку ў Менск?

Паколькі падрыхтоўка да візыту і перамовы былі ахутаныя покрывам сакрэтнасці, нам застаецца меркаваць пра мэты і падаплётку сустэрчы Пуціна з Лукашэнкам толькі на падставе сапраўды відавочных фактаў і дэталяў, што ляжаць на паверхні. Фактамі, зразумела, лёгка маніпуляваць — у

прыватнасці, з мэтай прыцямніць сэнс падзеяў. Але дастаткова крху адступіць у мінулае, і многае паўстае зусім у іншым съятле.

Сюрпризаў ня будзе

Адзін з вядомых нам гістарычных фактав — апошнім разам старшыні абедзівюх палатаў расейскага парламэнту разам прыяжджалі ў Менск увесень 1996 году. Тады сыпікер Думы Селязньёў і старшыня Рады Фэдэрацыі Стросеў дурылі галаву старшыні Вярхоўнага Савету Шарэцкаму з тым, каб парламэнт не ішоў супраць Лукашэнкі і саступіў ягонаму жаданню правесыці рэфэрэндум аб пашырэнні ўладных паўнамоцтваў прэзыдэнта. Чым скончыўся візыт Селязньёва і Стросева (дарэчы, ці не апошняга расейскага губэрнатара «ельцынскага» прызыва) — усім вядома.

Цяперашнія сыпікеры — Грызоў і Міранаў — прыехалі ў складзе дэлегацыі расейскага прэзыдэнта. Можна сказаць, што гэта ўсяго толькі пратакол, якога патрабаваў статут Вышэйшае дзяржэрнады. Але на кіраўніка беларускай дзяржавы, бадай, прыезд «трыномвірату» з Москвы павінен быў зрабіць уражаныне. І пра падзеі 1996-га, пра палітычную падтрымку Москвы ён, мабыць, яшчэ не забыўся. А тым больш — пра палітычную падтрымку падчас выбараў 2006-га году.

Калі называецца рэчы звычайнай, недыпляматычнай мовай, вышэйшая эліта расейскай дзяржавы прыехала ў Менск, каб чарговы раз нагадаць Аляксандру Лукашэнку, што за пазыкі трэба плаціць. І размова тычыцца ня столькі ранейшых пазыкай у выглядзе танных газу і нафты — тут Кремль згодны пачакаць, а палітычных раҳункаў. У пэрыяд трансфармацыі ўлады ў Рэспубліку, што мае неўзабаве адбыцца, Пуцін і ўсе, хто за ім ці побач з ім стаяць, павінныя быць цівёрда ўпэўненыя, што з боку зацятага хаўрусьніка Лукашэнкі някіх сюрпризаў ня будзе.

Тое, што ва ўладнай расейскай эліты даўно высьпелі пляны танна прыдбаць рэсурсы Беларусі, сумнен'яў ні ў кога не выклікае. Як сказаў адзін расейскі журналіст — купляюць жа на Захадзе «нічыйныя» высipy ў акіяне за пару мільёнаў даляраў, чаму б расейскім алігархам і чыноўнікам не купіць за пару дзясяткаў мільярдаў цэлую краіну?

А пакуль Пуціну і кампаніі важна, каб на заходнім напрамку было ня проста ціха — каб нават ценю пагрозы «аранжавай рэвалюцыі» (якой у Крамлі ўсё яшчэ панічна баяцца, як тыя сланы мышэй) на заходзе ад Масквы не ўзынікала. Хопіць Расеі проблемаў з Украінай.

Таму Лукашэнку, як і раней, даецца карт-блінш у ягонай унутранай палітыцы. Ня тое што асуджэння за парушэнні правоў чалавека і абсалютызм Крэмль ня выкажа. Ён абяцае яму поўную палітычную і эканамічную падтрымку. Не абяцае — перадае ў палітычную спадчыну. Разам зь пераемнікам. Будучым сябрам Вышэйшае дзяржрады саюзнай дзяржавы.

Тут цікава ўзгадаць артыкул у «Советской Белоруссии», які зьявіўся напярэдадні візуту Пуціна. Публікацыя была прысьвечаная вылучэнню Дзмітрыя Мядзведзеў ў прэзыдэнты. На думку газэты, нават калі б у якасці пераемніка Пуцін ухваліў эстраднага гумарыста Петрасяна, кандыдатура яго ўсё адно атрымала б усеагульную падтрымку ў Расеі. Заўвага, мабыць, слушная. Але жаданьня съмяяцца не выклікае. Напэўна, аўтару не хапіла фантазіі, каб уявіць, што недзе праз год—два адбудзеца візит у Менск прэзыдэнта... Мядзведзеў. І тады публікацыяў, падобных згаданай вышэй, у газэце Адміністрацыі прэзыдэнта РБ, напэўна, ужо ня будзе.

Палітычны запавет

А што ж кіраунік РБ? Парадакальным чынам ён упершыню для сябе апынуўся ў падобнай сітуацыі, як бы ў

інфармацыйным цені. Калі раней у часе яго сустрэчаў з расейскім партнёрам на вышэйшым узроўні (дый у рамках самітаў СНД) менавіта ад Лукашэнкі найперш чакалі сэнсацыяў і скандалаў, дык гэтым разам галоўным і адзінм ньюзмэйкерам быў Пуцін. Большаясьць камэнтатараву і экспертаў калі й чакалі сюрпризаў, дык толькі ад прэзыдэнта Расеі (уменьне выдаваць якія ён не аднойчы дэманстраваў раней). Чамусьці многія апрыёры лічылі і лічаць, што калі Пуцін захоча стаць кірауніком саюзнай дзяржавы Беларусі, дык ён ім стане. І ад палітычнай волі Лукашэнкі тут мала што залежыць.

Калі нават такое меркаваньне і ня мае рэальных падставаў, гэтым разам кіраунік Беларусі ператварыўся намаганьнямі расейскай прэсы ў асабу залежнага стану. Іншымі словамі, Пуцін прапіярыў сваю палітыку за кошт сустрэчы з Лукашэнкам.

І гэта выклікала непрыхаванае раздражнен'не Рыгоравіча.

Асабліва паказальным падаеща ўяўнае зьдзіўлен'не Лукашэнкі з таго, што на Захадзе, нібыта, быў узяты «ажыятаж» вакол плянаванага візуту расейскага калегі ў Менск. Справа ня ў тым, што «ажыятаж» узьнік акурат не ў заходній, а ў расейскай прэсе — пасыля таго, як «Эхо Москвы» распаўсюдзіла сэнсацыйную навіну пра падпісанье Канстытуцыйнага акту саюзнай дзяржавы са спасылкай на неназваную крыніцу ў атачэнні Лукашэнкі. Справа ў тым, што кіраунік дзяржавы, якая прымала высокага госьця, у ягонай прысутнасці публічна спрабаваў прыніці значэнне гэтага візуту. Фактычна, калі адкінуць інвектыву ў бок Захаду, кіраунік РБ назваў сустрэчу на вышэйшым узроўні з сваім расейскім калегам малазначнай, шараговай падзеяй.

На гэтым ніхто не акцэнтаваў увагу. Але цікава, што і расейскі бок, па сутнасці, негалосна пагадзіўся з такой ацэнкай. У афіцыйных СМИ, асабліва расейскіх, саміт асвятыляўся вельмі фармальна і скупа. Надаць яму яшчэ меней увагі — азначала б проста выйсці за

межы прыстойнасці.

Нават заява Лукашэнкі пра тое, што Беларусь гатовая адыграць актыўную ролю ў процістаянні плянам разгортвання ПРА ў Эўропе, які выклікала вялікага энтузіязму Пуціна. Бо ў іх вачах менавіта Пуцін, і ніхто іншы на сёньня, ёсьць «нацыянальным лідэрам» і абаронцам Расеі. Двух «нацлідаў» у адной дзяржаве быць ня можа. Тым больш, калі надзеі на стварэнне саюзнай дзяржавы зусім слабыя, а кіраунік Беларусі яўна не зьбіраеца перадаваць сваю ўладу нікому.

Візит Пуціна ў Менск можна разглядаць ня як намер вярнуцца на палітычную арэну ў ролі кірауніка адноўленага Савецкага Саюзу (чалавек цвярдзага складу, ён мусіць разумець усю марнасць падобных спадзеяў), а як свайго роду складнік палітычнага запавету. Па-першае, ён пасылае своеасаблівы сыгнал той частцы свайго электарату, якая ўсё яшчэ верыць у магчымасць вяртання ў СССР і ў братнія пачуцьці беларускага народу: у Беларусі ўсё спакойна, мы тут застаемся надоўга і адчуваем сябе як дома. А па-другое, Пуцін дэманструе Захаду нязменнасць замежнапалітычнага курсу Расеі, абазначанага ім яшчэ ў славутай прамове ў Мюнхэне. І пры гэтым дае зразумець Эўропе на прыкладзе Беларусі, як Расея на самай справе разумее раўнапраўны дыялог і гатовасць весьці перамовы з іншымі краінамі. То бок, з гледзішча Москвы, гэта могуць быць толькі перамовы з пазыцыі сілы. Адносна танных энэрганосібітэй ў абмен на ляяльнасць і максымальнае спрыяньне інтарэсам расейскіх дзяржкарпаратыяў.

Беларускі бок ня можа гэтага не разумець. Але афіцыйны Менск у цяперашній сітуацыі, калі захоўваецца жорсткая залежнасць эканомікі ад расейскіх энэрганосібітаў і расейскай дзяржаўнай палітыкі, лічыць за лепшае выдаваць сапраўднае за жаданае. А ўсьлед за начальствамі і прэсе нічога не застаецца як ісці за парадай героя сатырычнага расейскага раману: рабіць разумны выгляд і надзімаць шчокі.

Апошні месяцы па старых цэнах!

Толькі да праваслаўных Калядаў (7 студзеня) кнігі сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва» будуть прадавацца па старых цэнаў. З 2008 году цэны павышаюцца на 50 %. Зрабі падарунак сабе, а нават сваім унукам.

Замаўляйце кнігі праз
029-505-39-11
029-126-36-87
knihi@me.by

Вясна народу:
Эсэстыка 1991—2007

**Віталь Тарас. Звыклое
зло.** Зборнік эсэ.

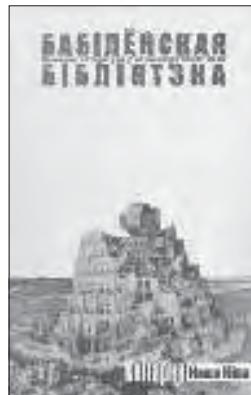

Застанемся! Сакавік 2006:
Прыватнае і агульнае

Увага! Засталіся
апошнія дзесяць
асобнікаў!

**Сямён Печанко.
У беларускім войску:**
Падарунак прызыўніку.

Бабілёнская бібліятэка:
Замежная літаратура ў
перакладах «Нашай Ніви».

**Алесь Кудрыцкі. Суд
на Каляды.** Зборнік
публіцыстыкі.

**Андрэй
Хадановіч.
Сто лі100ў
на tut.by.**
Новая кніга
пазта, якога
няма патрэбы
прэзентаваць.

Увага! У продажы
застаецца апошняя
сотня асобнікаў!

**Наталка Бабіна.
Крыві не павідна быць
відна**

Кнігу склалі апавяданьні і
дэтэктывная аповесьць.

**Наталка Бабіна.
Рыбін горад.** Раман

Паветраны шар:
беларускае мужчынскае
апавяданне

У кнігу ўвайшлі найлепшыя
мужчынскія апавяданні 1991
—2007 гадоў у выбарцы
«Нашай Нівы». Гэта
апавяданні Вячаслава
Адамчыка, Уладзімера
Арлова, Ігара Бабкова, Васіля
Быкава, Лявона Вольскага,
Адама Глёбуса, і іншых —
усяго 30 аўтараў.

**Жанчыны выходзяць
з-пад кантролю:** Беларускае
жаночае апавяданне

У зборнік увайшлі творы
найлепшых сучасных аўтарак:
Таццяны Барысік, Евы
Вежнавец, Марыі Роўды ды
іншых.

**Наясьнейшая Рэч
Паспалітая:** Цывілізацыя —
Культура — Рэлігія —
Палітыка — Авантура —
Героіка — Успамін

Валянцин Тарас.
На высьпе ўспамінаў.

У сваіх мэмуарах, поўных
важкіх дэталяў і трапных
апісанняў, пісьменнік
запрашае нас у прастору, дзе
жылі Якуб Колас, Уладзімер
Караткевіч, Васіль Быкаў,
Яўгенія Янішчыц...
Гэта ўнікальны летапіс
быцця душы, што
праходзіць праз вайну і мір,
жыцьцё і съмерць,
сяброўства і зраду,
напісаны паўзьверх старонак
гісторыі СССР, Эўропы,
Беларусі...

ш у к а й ц е ў к н і г а р н я х і ў н е з а л е ж н ы х распа ў с ю д н і к а ў

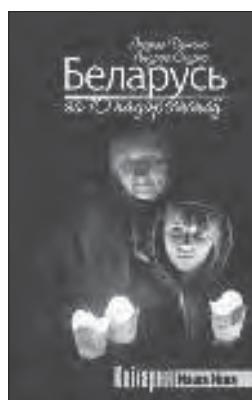

Каляндар на 2008 год

са здымкамі фатографаў «НН»
Юліі Дарашкевіч і Андрэя Лянкевіча.

Пётра Краўчанка.
Беларусь на ростанях:
Нататкі дыплямата і палітыка

**Андрэй Дынько, Андрэй
Скурко. Беларусь за 10
падарожжаў.** Кніга
падарожных эсэ.

**Павал Севярынец. Лісты
зь лесу.** У кнізе сабраныя
лісты, якія Павал Севярынец
ад верасеня 2005 да ліпеня
2007 дасылаў у «Нашу Ніву»
з Малога Сітна — месца
сваёй высылкі.

**Пётра Рудкоўскі.
Паўстаннне Беларусі**

Зьміцер Хведарук: «Пасъля выздараўлењя пайду ў трэнажорку»

Зьміцер Хведарук працягвае знаходзіцца ў дзяявітых клінічным шпіталем, што на вуліцы Сямашкі. Сюды яго прывезылі 12 сіння ў вечарам: хлопца зьбліз амонаўцы падчас акцыі ў абарону незалежнасці Беларусі. Зьміцер больш за гадзіну быў непрытомны.

У 314-й палаце, дзе ляжыць Хведарук, я засыпей ягоную маці Ірыну, а таксама сябра і паплечніка Яраслава Грышчэні з Баранавічаў. Ярык сам нядаўна выпісаўся з бальніцы, у яго быў пералом хрыбта пасъля аўтамабільнай аварыі. Цяпер вось прыехаў падтрымаць сябра, хаты і сам пачувае сябе яшчэ на вельмі добра. Сыпіна дагэтуль баліць.

Хведарук, убачыўшы нас, адразу пачынае ўсыміхацца, нешта жартаваць. Маці, гледзячы на сына, таксама ўсыміхацца: «Што табе казалі ў Белым доме? Каб быў больш сур'ёзны, а ты зноў съміесясь», — кажа маці. Яна прыяджае ў шпіталь штодня. Расказвае колькі страху напярелася ў першыя гадзіны, калі толькі даведалася пра зьбіццё.

Зьміцер кажа, што пачувае сябе значна лепей: «Сёньня нават падымаўся з ложка. Выходзіў з камэры... Ой, пра-бачце, з палаты, трymаючыся за съценкі. Самастойна хадзіць пакуль не магу, сядзець таксама доўга не магу, бо робіцца млюсна. Ноччу на вельмі добра съпіцца, баліць галава. Спадзяюся, што праз пару дзён усе пройдзе, і мне палепшае».

Дару Зьмітру новыя выданыні з сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва», але маці адразу забірае книгі сабе: чытаць сынку дактары катэгарычна забаранілі. Пасъля зьбіцця ў хлопца пагоршыўся зрок, ад чытацьня баліць вочы. Лекары дакладна не паставілі дыагназу. Пытаюся, ці памятае Зьміцер тое здарэнне?

«Памятаю хлопца, у якога амонаўцы спрабавалі забраць расыяйку. Я стаяў

Андрэй Панкавец

побач, і хапеў яму дапамагчы. Не пасъпеў азірнуцца, як мяне моцна скапілі за куртку, выцягнулі знатоўпу і пачалі біць. Прыйчым білі своеасабліва — адкрытымі далонямі, падушачкамі на руках. Спачатку білі па скронях, пасъля я паваліўся і мяне пачалі зьбіваць нагамі. Страціў прытомнасць. Адзін раз прыйшоў у сябе, убачыў перад сабой Міколу Статкевіча, але праз імгненьне зноў праваліўся. Канчаткова ачуняў толькі ў шпітale. Доўга на мог размаўляць, бо балела ў грудзёх».

Зьміцер не выключае, што зьбіццё можа быць звязанае з ягоным нядаўнім візітам у Вашынгтон. «Мяне вельмі ўразіў Буш. Ён падаўся вельмі простым чалавекам, які прымаў нас фактычна на роўных. Ніяк не спрабуючы паставіць сябе вышэй за нас. Шмат цытаваў Біблію, а таксама паабязаў штопятніцу маліцца за Беларусь».

Яраслаў Грышчэні і спадарыня Ірына ўжо сабраліся сыходзіць. Зьміцер кажа, што сёньня было няшмат людзей. У пятніцу гасціць спрабавала разагнаць міліцыя. У пакой заходзілі па чарзе. Фактычна першымі, хто прыехаў у бальніцу пасъля зьбіцця былі прадстаўнікі амэрыканскага пасольства. Пазней асабіста прыяджала пасол

ЗША Карэн С'юарт і славацкі дыпламат Любамір Рэгак. Прыйджалі амаль усе палітычныя лідэры — Анатоль Лябедзька, Павал Севярынец, Лявон Баршчэўскі, Вінцук Вячорка, Анатоль Ляўковіч. Гэта на кожучы пра сябраў з «Маладога фронту». Наста Палаханка падарыла Зьмітру плошавага Чабурашку, на якім хлопец цяпер і сыпіць, бо подушки на вельмі зручныя.

Зьміцер съміеца, што сядзець у камеры на Акрэсьціна весялей: «Можна пагаварыць з кім, пасъміяцца, пачытаць газэты ці кніжкі, а тут толькі ляжы ўвесь час». Хведарук шкадуе, што праз гэтае здарэнне на зможа патрапіць на суд да Артура Фінькевіча 20 сіння. Даехаць да Магілёва ён пакуль на ўстане.

У сераду хлопца ўжо мусіць выпісаць. Адкуль такая съпешка? Аказваецца, што аддзяленыне шпітalu зачыняюць і з гэтай нагоды ўсіх, каго можна, да 20 сіння спрабуюць выпісаць, каб не перавозіць у іншыя мэдустановы.

Пытаюся, ці не адбілі жаданыне ўдзельнічаць у акцыях. Зноў ўсыміхаецца: «Не, нават нейкі азарт разгарэўся. Пасъля выздараўлењя пайду ў трэнажорку, каб троху накачацца».

Зьміцер Панкавец

Кабы чаго ня выйшла

Гарадзенскія ідэолягі зьнялі рэкламу беларускіх садкоў у трамваях.

Рэклама беларускамоўных групаў у дзіцячых садках, што некалькі дзён гучала ў гарадзенскім транспарце, спынілася, бо «знаходзіцца на ўзгадненні ў гарвыканкаме».

Аддзел адкукацыі Гарадзенскага гарвыканкаму разам з раённымі адміністрацыямі пайшоў на састречу Бацькоўскаму камітэту ў справе арганізацыі беларускамоўных групаў у дзіцячых садках. Пасыля сустрэчы з прадстаўніком гарадзкой адміністрацыі Баць-

коўскі камітэт распачаў інфармацыйную кампанію: ад 10 сіння ў гарадзенскіх трамваях загучала рэклама беларускамоўных дзіцячых садкоў. Але гучала яна толькі да серады 12 сіння. Паводле неафіцыйнай інфармацыі, рэкламай «зацікаўліся» чыноўнікі ідэолягічнага аддзела гарвыканкаму.

Адзін з актыўістаў Бацькоўскага камітэту Ігар Кузьмініч быў запрошаны ў панядзелак 17 сіння ў гар-

выканкам: «Я сустракаўся з загадчыкам аддзела адкукацыі Гарадзенскага гарвыканкаму Сяргеем Блажэем, ён на 100 адсоткаў запэўнівае, што гарвыканкам не здымай рэкламу у транспарце». При гэтым чыноўнік адзначыў, што ў любым разе рэкламу трэба ўзгадніць у аддзеле адкукацыі, бо гаворка ідзе пра дзяржаўныя садкі. Цяпер тэкст рэкламы знаходзіцца на ўзгадненні ў сп.Блажэя. «Тое, як хутка рэклама ізноў з'явіцца

Мілінкевіч паслам: падтрымайце Фінькевіча

З просьбай падтрымаць аднаго з лідэй незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт» Артура Фінькевіча з'явіўся 17 сіння да паслоў замежных краін Аляксандар Мілінкевіч.

20 сіння ў Магілёўскім судзе распачнеца новы працэс супраць палітвізяня. А.Фінькевічу прад'яўлены адвінавачаны паводле арт. 415 КК (ухіленые ад пакарання ў выглядзе абмежавання волі). Яму пагражае да трох гадоў пазбаўлення волі.

«Артур Фінькевіч — гэта высокама-

ральны малады чалавек, — піша ў сваім звароце А.Мілінкевіч. — Ён апынуўся за кратамі толькі за тое, што скарыстаўся сваім правам на свабоду выказвання».

А.Мілінкевіч просіць замежныя ўрады «праяўіць салідарнасць з Фінькевічам» і «прыняць адпаведныя заходы дзеля ўздзеяння на ўлады Беларусі».

20 сіння палітык плянует прыехаць у Магілёўскі суд (вул.Дабрагаўская, 2) для назірання за працэсам, што распачненца а 10-й.

Буг; БелПАН

Каго ня пусьцяць за мяжу

У банк звестак пра грамадзяна Беларусі, якім часова аблежавана права на выезд з краіны, уключаныя пэсць катэгорыяў асобаў, паведамляе БЕЛТА. Гэта грамадзяне:

— інфармаваныя аб звестках, што складаюць дзяржаўную таямніцу;

— падазраваныя або адвінавачваныя паводле крымінальнай справы, — да спынення крымінальнага перасыду;

— асуджаныя за ўчыненне злачынства, да выканання пакарання або вызвалення ад пакарання;

— якія ўхіляюцца ад выканання абавязкаў, накладзеных на іх судом, напрыклад, неплацельщицы алімэнтаў;

— якім прад'яўлены пазоў у судзе, — на тэрмін, устаноўлены судом;

— якія ўхіляюцца ад службы ў войску.

СЪЦІСЛА

Зъменшаны падатак з падпрацовак

З наступнага году падаходны падатак па неасноўным месцы працы будзе знижаны з 20% да 15%. Гэта прадугледжана зъменамі ў законы аб падаткаабкладанні.

Мова пад пагрозай выкідання з ВНУ

Таварыства беларускай мовы выступае супраць

вываду курсу прафэсійнай лексыкі беларускай мовы з навучальных програмаў ВНУ і мае намер гэтamu супрацьстаяць. Пра гэта заяўліла намесьніца старшыні ТБМ Людміла Дзіцэвіч.

«Беларусь у Раду Эўропы — пры ўмове свабоды друку»

Пра гэта заяўліў у інтэрвю радыё «Свабода» генэральны

сакратар Рады Эўропы Тэры Дэвіс.

«Беларусь з'явілася з просьбай аб далучэнні да Рады Эўропы. Але разгляд яе звароту быў спынены, бо яна не выконвала стандарты дэмакратыі, правоў чалавека і вяршэнства закону. Мы выказываем шкадаванне з гэтай нагоды, бо Беларусь — адзіная краіна ў Эўропе, якая не ўваходзіць у Раду Эўропы. Каб

далучыцца да Рады Эўропы, Беларусь павінна мяць свабоду друку, павінна быць магчымасць распаўсюджваць газеты, якія крытыкуюць презыдэнта Беларусі. Будзе таксама добрым крокам, калі скасуюць съмяротнае пакаранне, Беларусь — адзіная краіна ў Эўропе, якая ўсё яшчэ мае съмяротнае пакаранне», — сказаў Дэвіс.

Буг

Цімашэнка мае намер перагледзець газавыя пагадненныі з Расеяй

Аднак нестабільнасьць яе ўраду можа звязаць ёй руکі.

Новая прэм'єр-міністарка Ўкраіны Юлія Цімашэнка мае намер ініцыяваць перамовы з Расеяй у газавай сфэры. Такую заяву яна зрабіла журналістам у аўторак, 18 сінтября, адказаючы на пытаныі пасъля заканчэння працы парлямэнту.

«Мы будзем ініцыяваць сустэречу з нашымі расейскімі калегамі, каб высьветліць усе пытаныі, датычныя паставак газу ва Ўкраіну і яго транзыту», — паведаміла яна.

Новая прэм'єрка заявіла, што Ўкраіна застаецца надзеічай транзыгтнай дзяржавай. Паводле яе, «для краінаў ЭС Украіна будзе надзеічным партнэрам». «Мы не сарвем аніводнага аб'ёму, аніводнага тэрміну», — падкрэсліла Ю. Цімашэнка.

«Усе газавыя пытаныі будуть дэталёва разабраныя, прааналізаваны ўсе пагадненныі, якія былі закрытымі», — адзначыла Ю. Цімашэнка. «Мая пазыцыя застаецца нязменнай: пасярэднікай на газавым рынку быць не павінна», — адзначыла старшыня ўраду. Згодна зь ёй, з аднаго боку ёсьць «Нафтогаз Украіны», з другой — ААТ «Газпром», і ёсьць урады абедзвюх краінаў, таму пасярэднікай тут быць не павінна.

Раней лідар БЮТ ужо не аднойчы заяўляла, што мае намер прыбраць кампанію RosUkrEnergo як пасярэдніка пры продажы

расейскага газу Ўкраіне. Пры гэтым Ю. Цімашэнка спасылася на меркаванье старшыні рады дырэктараў «Газпрому» Дзымітрыя Мядзведзева, які яшчэ на пачатку каstryчніка гэтага году выказаў гатоўнасьць прыбраць RosUkrEnergo з дачыненіяў паміж Украінай і РФ. Віну за тое, што гэта да гэтай пары ня зроблена, палітык усклала на экс-прам'ера Віктара Януковіча.

Ю. Цімашэнка падкрэсліла, што за «правал энэргетычнай палітыкі і спрыяньне карупцыі ў энэргетыцы гэтай камандзе давядзеца адказаць». RosUkrEnergo яна назвала «пляцоўкай для размеркаванья хабару» і звышпрыбыткаў.

Цяпер паставішчыком усяго газу ва Ўкраіну звязаецца швайцарскі трэйдер RosUkrEnergo (50 % — у «Газпрому», 50 % — у Centragas Holding AG).

Нагадаем, што новы контракт на паставікі расейскага газу ва Ўкраіну быў падпісаны 4 сінтября паміж кіраўніком «Газпрому» Аляксеем Мілерам і міністрам паліва і энэргетыкі Украіны Юр'ем Бойкам. Згодна зь ім, «Газпром» падняў цану на газ для Кіева на 2008 г. з 130 да 179,5 доляра за 1 тыс. куб. м. (зь Беларусі патрабуецца толькі 119).

Раней, у каstryчніку — лістападзе цана на паставіліны ва Ўкраіну газ аблікоўвалася на ўзроўні 160 дал. за 1 тыс. куб. м. Та-

кую цану як прымальнью называла Ўкраіна. Аднак 27 лістапада стал вядома, што Туркмэнія значна падняла цану на газ, што закупляе і пасыля перапрадае «Газпром».

Згодна з новымі дамоўленасыцімі, «Газпром» будзе купляць у Туркмэніі газ у першым паўгодзідзе 2008г. па \$130 за 1 тыс. куб. м, у другім — па \$150 за 1 тыс. куб. м замест \$100 за 1 тыс. куб. м у рамках падпісаных раней контрактаў. Павышэнныя закупайні цаны туркмэнскага газу для «Газпрому» мела вынікам павышэнне цаны для Ўкраіны.

Цімашэнка выйграла галасаваныне ў Радзе зь мінімальнай перевагай, набраўшы 226 галасоў з 450. Яе ўрад будзе крохкай канструкцыяй, перш за ўсё праз супроніцтва яе з прэзыдэнтам Юшчанкам за лідерства ў празходнім сэымэнце палітыкуму. Характэрна, што блізкі да Юшчанкі старшыня Рады бясыпекі і абароны Ўкраіны і ветэран украінскай палітычнай сцэны Іван Плющ так і не прагаласаваў за Цімашэнку, а іншыя блізкі сябар Юшчанкі, экспрэм'ер і новапрызначаны міністар абароны Юры Еханураў зрабіў гэта ў самы апошні момент. Да гэтупешні ж міністар абароны Анатоль Грыщенка заяўіў, што ад Юшчанкі болей ня прыме ніякай пасады. Гэта прытым, што менавіта ягоная падтрымка ў многім аблумовіла перамогу Юшчанкі ў барацьбе за роспуск парлямэнту.

Буг; НБ; кропіцы ў Інтэрніце

СЪЦІСЛА

Тры кандыдаты ў прэзыдэнты Расеі ад лібералаў

Кандыдатам ад Саюзу правых сілаў 17 сінтября вылучаны былы віц-прем'єр ураду Расеі Барыс Нямцоў. Зараз да 16 студзеня СПС за свайго кандыдата трэба сабраць ня менш за 2 млн подпісаў. Пасыля адмовы Яўлінскага і Каспарава ад удзелу ў кампаніі, застаюцца толькі тры ліберальныя прэтэндэнты: былы прэм'єр Міхаіл Касцянаў і дысыдэнт Уладзімер Букоўскі, які ад 1976 году жыў на Захадзе. Яны прысягаюць, што будуть каардынаваць свае

дзеянні. Дагэтуль антыутарытарнымі сіламі у Расеі не ўдавалася стварыць прыцягальную альтэрнатыву.

Пуцін даў згоду

Праясніяцца пасыльвайбарчая канструкцыя ўлады ў Расеі. Пуцін заяўвіў, што пагодзіца стаць прэм'єр-міністрам у выпадку абранині Дзымітрыя Мядзведзева кіраўніком дзяржавы. Ён заяўвіў пра гэта ў панядзелак на з'езьдзе партыі «Адзінай Расеі».

Мінімальны заробак у Літве 338 доляраў

Са студзеня мінімальны

заробак у Літве складзе 800 літаў, або 338 доляраў. Сёння мінімальны заробак у Літве — у сінтяні 700 літаў — атрымлівае 14% працаўнікоў.

У парлямэнт Кіргізіі праішлі тро або чатыры партыі

Чатыры партыі адолелі 5-працэнтавы бар'ер на першых у гісторыі краіны выбарах паводле прапарцыйнай систэмы: прэзыдэнцкая «Партыя ўлады» «Ак Жол» (47% галасоў), партыя празходнія апазыцыі «Ата Мекен» (8,3%), «Партыя камуністаў»

(5,1%), «Сацыял-дэмакратычная партыя» (5,1%). Праўда, дадатковыя кручкі ў заканадаўстве могуць пазбавіць «Ата Мекен» месцаў у парлямэнце.

Незалежнасьць Косава непазыбежная

Лідэры краінаў Эўрасаюзу дасягнулі прынцыпавай згоды наконт адпраўкі місіі ў складзе 1800 чалавек у Косава ў выпадку абвяшчэння краем незалежнасці. Выступаючы на саміце ЭС, Сарказі сказаў, што незалежнасьць Косава непазыбежная.

Буг

11 сіння Казуліну пазбавілі правоў

Дачу экс-кандыдата ў прэзыдэнты Аляксандра Казуліну Вольту пазбавілі правоў і аштрафавалі за «пуршынне правіла дарожнага руху». **Вольга Казуліна** была затрымана супрацоўнікамі міліцыі, калі яна праяджала ўзбоч Кастрычніцкай плошчы. Яна прасыгналіла ўздельнікам мітынгу прадпрымальнікам. Апроч усяго, да шкіла аўтамабіля быў прылеплены партрэт яе бацькі. Вольту пратрымалі каля чатырох гадзін у пастарунку, пасьля чаго выпусьцілі.

Баранавіцкіх адпусьцілі

Баранавіцкі юнак **Вадзім Аўраменка**, **Вадзім Логіш** і **Павал Крываносаву** былі затрыманы за распаўсюд улётак. Міліцыянты даставілі юнакоў ў апорны пункт і сканфіскавалі друкаваную прадукцыю. Паколыкі Аўраменка і Логіш — непаўнолетнія, а Павал Крываносав толькі некалькі дён таму споўнілася 18 гадоў, іх адпусьцілі без складання пратаколу.

12 сіння

Звольнены за Парфяновіча

Кіраўнік агенцтва «Мінск-навіны» **Рыгор Новікаў** звольнены з працы за інтэрв’ю з Уладзімерам Парфяновічам, надрукаванае ў пачатку сіння ў газеце «Мінскі кур’ер». Афіцыйна заяўляецца, што Рыгор Новікаў сышоў з пасады «з агульнай згоды бакоў».

У Гомелі затрымалі прадпрымальніцу

У Гомелі затрыманая прадпрымальніца **Ірына Каміскай**. Па дарозе ў суд жаныні стала дрэнна. Раней Ірыну Каміскую затрымлівалі 30 лістапада ў вёсцы Урыцкая, калі ў яе сканфіскавалі 280 асобнікаў улётак пра акцыю прадпрымальнікай. Па стане здаробу паседжаныне суду перанесьлі на панядзелак, 17 сіння.

13 сіння

Путін, гоў хоўм!

Увечары пара дзясяткай маладых людзей выйшли на Нямігу з расыцяжкай «Путін, Go Home!». Яны трывалі бел-чырвона-белы, чырвона-зялёны, эўрасаюзскія сцягі, а таксама сцягі Менску, скандавалі «Незалежнасць!», «Жыве Беларусь!», «Не — саюзу з Расеяй!», «Тут вам не Расея!» і рвалі партрэты Путіна. Праз дзесяць хвілінаў пасьля пачатку акцыі пад'ехаў аўтазак. Былі затрыманыя 15 чалавек.

Жураўлікі свабоды

Тысячы жураўлікаў, падрэхтаваных Міжнароднай праваабарончай арганізацыяй «Міжнародная амністыя» дзеля свабоды Зымітра Дашкевіча, перадалі ў МУС.

Не прызнаюць зьбіцьца Хведарука

У міліцыі адмовіліся прымаць заяву Ірыны Хведарука наконт зьбіцьца яе сына Зымітра Хведарука пад час акцыі ў абарону незалежнасці Беларусі. Міліцыянты спаслаліся на тое, што паводле заканадаўства заяву павінныя націраваць мэдзьki, бо пасярэдзьбы быў дастаўлены ў бальницу машынай хуткай дапамогі.

У Берасьці арышты за Путіна

Спэцназ затрымаў ля будынка Генэральнага консульства Pacei ў Берасьці некалькі грамадзкіх актыўістаў. Маладзёны трывалі ў руках плякат: «Гату, тату, лезе маскалі на хату», «Нікіх саюзов з Расеяй!» і скандавалі «Путін — дамоў!». У кароткі час члены консульства звяліліся два аўтамабілі міліцэйскага спэцназу. Затрыманыя **Наста Ільіна** і **Андрэй Шарэнда**. Ім далі па 7 сутак арышту.

14 сіння

Ператрусы ў свякоў

Супрацоўнікі КДБ правялі ператрусы ў свякоў сябраў гомельскай арганізацыі «Аўганданай грамадзянскай партыі». Шукалі на дачах і ў дамах актыўістаў улёткі да 16 сіння і капіравальнай тэхнікай. Сканфіскаваныя невялікія наклады малафарматных газе-

хроніка апазыцыі

таў «Свабода», «Калінка», некалькі ўлётак у абарону Зымітра Дашкевіча, плякат «Дзе Захаранка?», а таксама кампакт-дыскі і дзялавыя паперы. Супрацоўнікі спэцслужбай правялі вобушкі ў свякоў сібрай АГП **Уладзімера Кацоры**, **Зінайды Шумілінай**, **Леаніда Судаленкі**.

Жалезнічэнка перамог

Гомельская абласная судовая калегія па грамадзянскіх спраўах пад старшынствам **Элеаноры Буянковай** разглядела скаругу адлічанага з Гомельскага дзяржуніверсітetu актыўіста **Зымітра Жалезнічэнкі** і адміністраціўнага суду Цэнтральнага раёну аб адмове ў задавальненні скаругі на дзеяньні адміністрацыі ВНУ.

Эўрасаюз асуджае

Старшынства ЭС у Менску асудзіла рэпресіўныя дзеяньні беларускіх уладаў 12 сіння, скіраваныя супрацівінкамі дэмакратычнага саюза «Свабода» і «Демакратычнай Беларусі».

КДБ для КДБ

Скаруга гомельскага журналіста, сябра Беларускай асацыяцыі журналістаў **Сяргея Падсасоннага** на неправамерныя дзеяньні КДБ абласная прокуратура скіравала для рэагаванья ў мясцовы КДБ. 23 лістапада дамоў да журналіста прыйшлі супрацоўнікі управління КДБ па Гомельскай вобласці, даставілі яго ў управлінені і аптылі. Пытаныні тычыліся прафесійнай дзеяльнасці журналіста і яго дачыненія да першага незалежнага беларускага тэлеканалу «Белсат».

Шылу пакуль адпусьцілі

Бацька моладзевага актыўіста **Івана Шылы** на ведаў прокуратуре. Па выніках праверкі было прынятая рашэнне не заводзіць крымінальнае справы супрацоўніка. Справу маглі распачаць за супрацоўнікамі міліцыі.

16 сіння

Затрымалі камуніста

Супрацоўнікі міліцыі затрымалі сябра «Партыі камуністаў Беларусі» **Сяргея Абразоўскага**. Ад-

былося гэта на грамадzkім мітынгу ў пасёлку Дружны. Складзены адміністрацыйны пратакол за парушэнне грамадзкага парадку.

Пікет у Марілёве

У Марілёве перед будынкам гарадзкога цэнтра культуры і адпачынку прайшоў пікет супраціўнікаў льготы. Уздел узялі дзесяць чалавек, якія трималі ў руках расыцяжкі: «Не пазбаўляйце школьнікаў ільготы», «Вэтераны вартыя лепшага жыцця». Удзельнікі пікету раздавалі мінкам газету «Товарыш».

17 сіння

Мікалай Сергеенка «налаяўся» на 10 сутак

Присуд вынесла суддзя суду Ленінскага раёну Менску **Юлія Шумская**. Міліцыянты на судзе заявілі, што актыўіст нібыта нецензурна лаяўся на адпраціўнікаў у афісе Беларускага кангрэсу дэмакратычных прафсаюзаў 6 сіння.

Пахаваныне льготаў

Флэш-моб у сувязі з адменай ільготаў правялі ў сталічным мікрараёне Зялёны Луг актыўісты грамадзянскай кампаніі «За Свабоду!». На прыпынку грамадзкага транспарту, актыўісты паставілі «помнік» льготнаму прайзяжому квітку. Вялікі «кльготны квіток» быў прымачаваны да металічнага слупа, а побач горкай быў складзены камяні. Ля «помніка» актыўісты паклалі ўлётку, у якой паведамляеца, што з 17 сіння ўсіх беларусаў пазбаўляюцца права на льготы праезд. Былы ільготнікамі прапаноўваецца ўшанаваць памяць «заўчасна памेरлых ільготаў».

18 сіння

У Гарадку не дазволі сустрэчу з Арловым

Творчую сустрэчу з пісьменнікам Уладзімірам Арловым не дазволілі правесыці ў горадзе Гарадок на Віцебшчыне. Яна была заплянаваная на 20 сіння ў бібліятэцы. Ліст-адказ з аддзелу культуры быў напісаны на расейскай мове, а прозвішча пісьменніка — з памылкай.

ЗП

Павіншуй вязьня са святамі

Яму цяпер цяжка.
Твой ліст можа
выратаваць яго.

Юлія Дарашкевіч

Аўтуховіч Мікола
Менск, вул. Кальварыйская
36, ВК-1, а/c 35, атрад 3

Дашкевіч Зыміцер
Шклов, ВК №17
213004 Магілёўская вобласць

Казулін Аляксандар
Віцебскі раён, пас. Віцьба,
ВК-3, атрад 1
211300 Віцебская вобласць

Клімаў Андрэй Яўгенавіч
г. Мазыр-11, ВК-20

247760 Гомельская вобл.

Артур Фінкевіч
г. Марілёў, 212011
вул Крупскай дом 99а
(съледчая турма №4),
камера 85

NATO і Беларусь: стратэгічнае партнэрства

Нягледзячы на ўсе ідэаліягичныя разыходжаньні і абмежаваныя контакты сярод высокіх чыноў, простая сувязі між войскоўцамі Беларусі і NATO няспынна растуць. Ужо цяпер мы бярэм удзел амаль у сотні супольных мерапрыемстваў. А ў беларускім войску з'явіцца спэцыяльная рота, якая можа браць удзел у міратворчых місіях. Рэпартаж Зымітра Панкаўца з штаб-кватэры NATO.

Валёнія і Фляндрыві

Брусэль сустрэў нас дробным халодным дажджом. Кажуць, што гэта звычайнае надвор'е для першага зімовага месяца ў Бельгіі. Дождж церусіў усе тры дні, якія мы знаходзіліся тамака. У сваю чаргу, сонца практычна не было. Самі бельгійцы з іроніяй расказваюць нам по-казку: «Эўрапейскія дзеці, калі сабраліся гуляюць разам, пытаюцца ў бельгійскага хлопчыка, чаму ён такі белы і незагарэлы, хіба ў вас лета няма? Лета, канечне, ёсьць, але акурат той дзень я прахварэў».

Галоўная тэма, якая сёньня бударажыць краіну — гэта магчымы падзел Бельгіі на Фляндрыв і Валёнію. Фактычна адразу нас папярэджаюць, што ў некаторых крамах могуць зрабіць выгляд, што нас не зразумелі, калі будзем звяртатца да прадаўца па-француску. Нягледзячы нават на тое, што Брусэль на 80% франкамоўны горад, геаграфічна — гэта частка Фляндрыві.

Цягам апошніх пяці месяцаў урад ня можа паўнавартасна працаваць акурат праз гэтыя разнагалосіі між двума народамі. Падзел на флямандцаў і валёнцаў у краіне відавочны. Ужо сёньня не існуе та-кога панятку, як, скажам, Міністэрства гандлю Бельгіі, на іх месцы прыйшлі асобныя міністэрствы Фляндрыв і Валёніі.

На пытаньне, дзе канчаецца Валёнія, брусэльскі таксіст адказвае шчыра: «Валёнія — гэта ўся Бельгія». Думаю, што флямандцеў адказаў бы тое самае, толькі пра Фляндрыві.

Наколькі глубокім можа быць гэты раскол і чым ён скончыцца, пакуль не бярэцца гадаць ніхто.

Пакуль сітуацыю ратуе кароль, які не зьяўляецца ні валёнам, ні флямандцам.

Нягледзячы на гэта, на кожным пятym доме вісяць дзяржаўныя бельгійскія сцягі. У Менску такога ня ўбачыш і блізка.

Калядная атмасфера

Проста пад вокнамі гатэлю, які разьмешчаны за пяць хвілінаў хады ад цэнтральнай плошчы гораду, раскінуўся калядны кірмаш. У дзясятках шапікаў прадаўца са-мыя розныя рэчы — ад брусэльскіх сувэніраў у выглядзе гадзіннікаў да карцін мясцовых мастакоў. Працуе кірмаш аж да дзясяттай вечара, тады як большасць звычайных крамак зачыняюцца ўжо а шостай вечара — каталіцкая краіна!

На кірмашы заўсёды можна пала-савацца стравамі розных кухняў сьвету — аргентынскай, турэцкай, пакістанскай, гішпанскай. Між шэрагаў блукаюць нейкія джазавыя музыкі, якія сваёй жыццяцярадаснай музыкай уздымаюць усім настрой, а таксама звычайныя махляры і зладзеі. Апошніх таксама дастатково шмат.

Тамсама залітая коўзанка. Нават калі з вечара ліў дождж, і каток ператвараўся ў сапраўданае балота, то назаўтра ён ужо быў у надзвычай добрым стане. І калі толькі пасыпляюць?

На цэнтральнай Гранд-Пляс увесь час гучыць музыка. Мясцоўся майстры ладзілі лязэрныя шоў на сцяне гарадзкой ратушы. Гучыць і опэрная музыка, і клясыка сусветнага рок-н-ролу. Калядная ялінка, здаецца, упрыгожаная менш за менскую, але ад гэтага

зусім не прайграе.

На гэтым самым пляцы стаяць ясьлі, зь дзіцяткамі Ісусам. У загародцы бегаюць дзівые жывыя авечкі. А яшчэ скрэзь прадаеща шакаляд і піва. Знаўцы кажуць, што апошняга тут нават болей, чым у Нямеччыне.

Зялёныя папугай NATO

Галоўнай мэтай нашага візиту з'яўлялася наведваньне структураў NATO. Цэнтральны офіс альянсу асабліва не ўразіў сваім размахам. Чакалі ўбачыць магутную шматпавярховую спаруду, а на яе месцы аказаўся цэлы квартал невялікіх шэрых будынкаў. «Нагадвае нашы абшчагі», — пажартаваў нехта з дэлегаціі. Унутры таксама мінімалісткі стыль.

Пры ўваходзе — пільны надгляд кожнага. Адразу забіраюць фотаапараты і дыктафоны. Кажуць, што нельга, але абяцаюць дазволіць кожнаму сфатографавацца ля вядомага NATOўскага сымбалю. Не падманулі.

Яшчэ на тэрыторыі офісу NATO ў Брусэлі жывуць зялёныя папугай, як яны там з'явіліся і як выжываюць у ня самыя цёплыя бельгійскія зімы для ўсіх загадка. На двух дрэвах сядзяць каля сотні такіх птушак. Ніхто выганяць іх адсюль не зьбіраецца, яны ўжо сталі сапраўднымі сымбалімі арганізацыі.

Унутры офісу нас адразу папярэджаюць, што ўсе размовы тутака будуць мець паўфіцыйны харарактар. Нельга цытаваць нікога з суразмоўцаў. Можна толькі пісаць наступнае: «Як паведамілі нам у офісе NATO ў Брусэлі...». Афіцыйную пазыцыю Паўночнаатлянтычнага альянсу можа выказваць толькі генэральны сакратар арганізацыі Яап дэ Хооп Схефэр ці нехта з прэс-сакратароў.

10 сіння, калі мы акурат знаходзіліся ў NATO, павінен быў вырашацца далейшы лёс Косава. Амаль кожны суразмоўца паўтараў

Беларускі і польскі інжынерныя войскі будуюць пантонны мост у рамках супрацы Беларусі і NATO. Гарадзеншчына.

PHOTO BY YMEDAN.NET

адну і ту ю ж фразу: «Косава — гэта не Швайцарыя, але, каб ня NATO, там было б яшчэ горш...». Часта згадваюць пра Аўгустан, крыху радзей пра Ірак. Аднак, як падаецца, найбольш функцыянэр альянсу цікавіць, як можа пайсъцы разъвіцьё адносін з Расеяй, калі систэмы ПРА будуць усталяваныя ў Польшчы і Чэхіі. Ці ня можа гэта азначаць канчатковы разрыў з нашай усходнім суседкам?

Стратэгічнае партнэрства

Беларусь — адна з 49 краінаў сьвету, якія не ўваходзяць у NATO, але маюць з блёкам партнэрскія адносіны. Наша супраца адбываецца ў рамках Рады эўрапейска-атлянтычнага супрацоўніцтва і праграмы «Партнэрства дзеля міру». У офісе арганізацыі ўвесе час падкрэслівалі, што контакты з нашай краінай працягваюць узрастаць і павялічвацца, але ў сілу «ўсім вядомых абставін», яны ня могуць развівацца так інтэнсіўна, як хацелася б абодвум бакам. «Беларусь — гэта, хутчэй, выключэнне з правілаў партнэрства блёку», — казалі ў NATO.

Летасць канадзкія вайскоўцы ско-

нчылі ў Беларусі рэалізацыю мэтавага фонду NATO, які накіроўваўся на зынішчэнне 700 тысяч супрацьпяхотных мін у нашай краіне. Абязаюць, што гэта праграма не апошняя, бо падобных мін у Беларусі яшчэ засталося досыць многа.

У офісе адзначаюць, што мінультыя прэзыдэнцкія выбары ў нашай краіне прымусілі арганізацыю пераглядзець узаемаадносіны з Беларусью. Яап дэ Хооп Схефэр тады рэзка скрытыкаваў дзеяньні беларускіх уладаў, арышты і разгон деманстрантаў. Разглядаўся нават варыянт поўнага спынення сувязяў з Беларусью, але ўрэшце палічылі, што такое разъвіцьцё падзея было б неразумным і не прынесла б нікому карысць.

Налета ў лютым Беларусь маюць наведаюць прадстаўнікі Міжнароднага сакратарыяту NATO. Плянуюцца, што падчас візыту будзе абмеркаваная рэформа беларускага вайсковага комплексу. Прынамсі, гаворка пойдзе пра стварэнне ў беларускім войску ротаў, якія б маглі ўдзельнічаць у міратворчых місіях NATO. Размова пакуль ня ідзе пра сам уздел, а толькі пра эл-

ітныя часткі, якія ў выпадку чаго маглі браць уздел у такіх апэрацыях. На сутрэчы таксама будзе весьціся пра абмен досьведамі ва узделе ў міжнародных місіях і міжнароднага супрацоўніцтва.

Яшчэ адзначалася, што энэргетычная бяспека можа стаць адным з пунктаў супрацы Беларусі і NATO. «Было некалькі непрыемных момантаў з боку Расеі», — назначылі ў NATO.

«Дыялёг з вашай краінай сёньня вельмі жорсткі, але гэта лепш за ізаляцыю», — казалі NATO. Нягледзячы на ўсе ідеалічныя разыходжанні і абмежаваныя контакты сярод высокіх чыноў, простыя сувязі між вайскоўцамі Беларусі і NATO няспынна растуць. Кантакты адбываюцца на ўзроўні намесніка абароны Беларусі ці палкоўнікаў. Толькі летасць нашы вайскоўцы супольна з NATO правялі больш сотні сумесных мерапрыемстваў. Штогод гэты паказынік расце. Альянс стала праводзіць мерапрыемствы для наших вайскоўцаў і прадстаўнікоў Міністэрства па надзвычайных ситуацыях.

Брюсэль — Менск

Пас Вітаўта на Маркса

У Гісторычным музэі будзе выстаўлены пас Вітаўта. Завяршэнне атрымала адна з самых гучных справаў апошняга часу, звязаная з нацыянальным скарбам.

Са студзеня ў Нацыянальным музэі гісторыі й культуры будзе адкрыта выставка «З крыніц адвечнай прыгажосці». На ёй, сярод іншых унікальных рарытэтаў з фондаў музею, будзе прадстаўлена славуты «Пас Вітаўта». Гэты шэдэўр ювелірнага мастацтва з Крыму быў знайдзены ў пачатку 1990-х пры раскопках ля вёскі Літва пад Маладечнам.

Пас — падарунак хана Хаджы-Гірэя вялікаму князю Вітаўту — датуецца XIV ст. і складаецца з 11 срэбных, пазалочоных паясных бляхаў, адной срэбнай спражкі, аднаго срэбнага наканечніка ўсходнякрымскага паходжання.

Упершыню «Пас Вітаўта» стаў ведамы навукоўцам у 1994 г. Яго з мэтай продажу прынёс у Нацыянальны музэй гісторыі і культуры жыхар Крупак, былы вайсковец ды калекцыянэр з 20-гадовым стажам Антон Грыбаў. Цікава, што пас быў занесены ў Дзяржаўны реестар гісторыка-культурных каштоўнасцяў найвышэйшае катэгорыі і 11 гадоў знаходзіўся ў прыватных руках.

У лістападзе 2005 г. аўкцыённы дом «Paragis» паведаміў сэнсацыю: на таргі выстаўляеца пас вялікага князя літоўскага Вітаўта, стартавая цана — 80 тыс. у.а.

Высьвятленыем лёсу паса заняўся прафэсар катэдры археалёгіі гісторычнага факультэтэ БДУ Валянцін Рабцэвіч. Ён пачаў высьвятляць рэальнае паходжанье гэтага ўнікальнага артэфакту й абставіны яго «прыхватызацыі». Згодна з адказам з Камітэту па ахове гісторычнай спадчыны, «камплект срэбранага пояса першай трэці XV ст. знаходзіцца ва ўласніку «Група СТС» з выкананьнем усіх неабходных ўмоваў захоўвання, прадугледжаных Законам Рэспублікі Беларусь «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны». Сп. Рабцэвіч высьветліў, што скарб быў выпадкова знайдзены падчас работай ля вёскі Літва Маладечанскага раёну.

Уесь ён быў парасыцяганы. Куды патрапілі іншыя рэчы, невядома.

Высьветлілася, што А.Грыбаў ужо здаў рэліквію ў вытворчае прадпрыемства «Саюзтэхсервіс». На момант продажу рэліквія была ацэненая экспертымі ў 80—100 тыс. далераў, а прыдбала яго «Саюзтэхсервіс» усяго за 5 тысячаў, хоць артыкул № 70 закону «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны» забараняе «пераадаваць (прадаваць, дарыць) матэрыяльныя каштоўнасці ва ўласнасць ці карыстаньне замежным юрыдычным ці фізычным асобам». Але прадпрыемства «Саюзтэхсервіс» (пазней «Група СТС», а сёняня ўжо проста «Група»), што «купіла» нашую рэліквію — фірма з цалкам расейскім капиталам.

Пасъля быў суд. Унікальныя срэбранные «Пас Вітаўта», ціха й незадуважна для грамадзтва, ражэннем Вярхоўнага суду накіраваны ў ўласнасць беларускай дзяржавы. Гэтак шэдэўр ювелірнага мастацтва зноў мае заняць сваё пачаснае месца.

У студзенскай экспазыцыі «З крыніц адвечнай прыгажосці» будуць таксама ўнікальныя манеты, рэчавыя скарбы, творы ювелірнага й дэкаратыўна-ўжытковага мастацтва. Цяпер у гэтай беларускай скарбніцы зберагаеца звыш 350 тысячаў экспанатаў. Выставка будзе трываць больш за год.

Застаецца пакуль невядомым, куды падзеліся іншыя рэчы зь «Літоўскага скарбу»...

Дзякую за падтрымку

Сяргею Л., Веры Ч., Ірыне Я.,
Пятру Б., Лілій В. зь Берасьця.

Валянціне С., Антону Т.,
Аляксандру Ш., Андрэю Р.,
Лілій З., Лявону Л., А.Г., Зоі Д.,
А.С. зь Менскага раёну.

Любові Ш., Эдуарду М. зь
Віцебску.

Георгію С. з Воршы.

Андрэю К., Алегу Дз., Аляксандру Б. з Магілёва.

Аркадзю М., Васілю К.,
Аляксандру М. з Гомелю.

Анатолю Б., Лізавеце К. з
Маладэчна.

Алесю Б., Сяргею С., Валеру
П. з Баранавіцай.

Н.Х. са Шчучынскага раёну.

Юр'ю Б. з Кобрынскага раёну.

Андрэю Ч. з Рагачоўскага раёну.

Леаніду А. з Гарадзішчанскага раёну.

Соф'і Л. з Клічаўскага раёну.

Антону М. з Палацкага раёну.
Аляксандру Н. са Жлобінска-

га раёну.

Валеру І. з Салігорскага раёну.

Віктару Т. з Лагойскага раёну.

Леакадзі Н. з Валожынскага

раёну.

Галіне Л., Віктару П., Я.Ч. з

Горадні.

С.П., Міхailу Ш., Раману М.,

Марыі Г., Л.Ш., А.Л., Вользе А.,

М.Ц., Вользе Ш., Святлане В.,

Лідзі І., Н.К., Галіне К., Генадзю

В., В.Л., А.Л., С.А., Л.Г., Сяргею

Ж., Вользе К., Казімеру Г.,

Т.В., Т., Анатолю Г., Святлане

Ш., Леаніле Г., Уладзімеру З.,

Міхailу Б., Але К., Пятру Р., Люд

міле І., Натальлі Б., Эрнэсту Г., Яў

гену Ш., П.Б., А.М., С.Ш., В.Ш.,

Т.П., Рагнедзе А., Уладзімеру С.,

Андрэю В., А.М., І.Л. з Менску.

**Рыбін горад: Ра-
ман / Наталка Бабіна.
— Вільня: Інстытут
беларусістыкі, 2007.
— 312 с. («Кнігарня
«Наша Ніва»)**

**Наталка Бабіна
Рыбін
горад**

Наша Ніва

ПАВЕДАМЛЕЊНЕ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

Касір

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

КВІТАНЦІЯ

Касір

М.П.

**Каб
ШТОТЫДЗЕНЬ
атрымліваць
газэту,**

дасылайце адрасы і
грошы за газэту. Кошт
на месяц — 8 тыс.
рублёў.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газэту паведамлінць у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-
78-32 (МТС), (029)
618-54-84, e-mail:
dastauka@nn.by,
паштовы адрас: а/c
537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку
банкаўскага
паведамленьня ці
паштовага пераказу
дакладна і разборліва
назначаць адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код пад'езду.
Па пытаньнях
атрыманыя газэты
пытайцяся Рамана.

Іванаўскас, які застаўся Іваноўскім

125-годзьдзе Тадэвуша Іваноўскага ўрачыста адзначылі сябры АПБ і мясцовыя жыхары на радзіме акадэміка.

16 сіння 2007 году спаўніеца 125 год з дня нараджэння нашага вялікага земляка, выбітнага золяга і арнітолига, акадэміка Тадэвуша Іваноўскага. Сябры грамадzkай арганізацыі «Ахова птушак Бацькаўшчыны» (АПБ) вырашлі адзначыць гэты юбілей разам з калегамі з Літоўскага арніталягічнага таварыства LOD (BirdLife у Літве) і жыхарамі в. Галавічполе (Шчучынскі раён на Гарадзеншчыне), недалёка ад якой знаходзіцца радавы маёнтак Іваноўскіх Лябёдка.

Дзякуючы падтрымцы Міністэрства адукацыі Беларусі і адміністрацыі Галавічпольскай сярэдняй школы-саду, мы зладзілі сапраўдную ўрачыстасць. У нядзелью ў холе школы была адкрытая беларуска-літоўская фотавыставка «Съвет птушак», якая складаецца са здымкаў Мікалая Гулінскага (беларускага фотамастака, сябра Савету Гарадзенскага абласнога аддзялення АПБ з Горадні) і літоўскага фотапалаўнічага Кэстутіса Чапэнаса (Kestutis Serenavas), презыдента LOD з Панявежыса). На адкрыцці выставы перад прысутнымі школьнікамі, настаўнікамі, мясцовымі жыхарамі і сябрамі АПБ зь Менску і Горадні выступіў Мікалай Гулінскі, які заклікаў падрастаючae пакаленне жыць паводле Тадэвуша Іваноўскага: «Любіць прыроду праз яе пазнаньне».

На жаль, Кэстутіс Чапэнас захварэў і ня змог прысутнічаць на ўрачыстасці, аднак перадаў прысутным сваё самыя найлепшыя па-

жаданьні, агучаныя Дзьмітрыем Вінчэўскім.

Пасьля гэтага адміністрацый школы запрасіла ўсіх на дзіве навукова-папулярныя прэзэнтацыі, падрыхтаваныя сябрамі АПБ зь Менску і Горадні. Васіль Грычык (намесьнік дэкана біяфаку БДУ і сябра РК АПБ) распавёў пра беларускі пэрыяд жыцця Тадэвуша Іваноўскага і значэньне ягоных працаў для сёньняшніх дасыследчыкаў птушак у Беларусі. Выявілася, што беларускія арнітолігі добра ведалі пра дзейнасць свайго калегі зь Літвы акадэміка Тадаса Іванаўскага. Але калі падчас працы над кандыдацкай дысэртацыяй Васіль Вітальевіч знайшоў у Заалягічным музэі Пецярбургу зборы птушак з пачатку XX ст. невядомага дасыследчыка зь Лідзкага павету Т.Іваноўскага, зусім ня проста было зразумець, што Іваноўскі і Іванаўскас насымреч адна і тая ж асоба. У красавіку 1918 г. Іваноўскі, ці ўжо Іванаўскас, канчаткова перабіраецца ў незалежную Літоўскую Рэспубліку, але не парывае сувязяў зь Бела-

**Маёнтак
Іваноўскіх
Лябёдка
знаходзіцца ў
выдатным
стане і
ўражвае
прыгажосьцю,
стылем і
велічынёй.**

PTUSHKI.ORG

русьсю. Разам з выдаўцамі беларускага часопісу «Крывіч» (выходзіў у Коўне-Каўнасе ў 1923—1927 гг.) Вацлавам Ластоўскім і Клаудзіем Дуж-Душэўскім у 1924 г. ён удзельнічае ў падрыхтоўцы артыкулу «Намэнклятура беларускіх птушак» («Крывіч», № 1 (7), Каўнас, 1924, с. 48—59, 118). Фактычна, эта была першая спроба навуковага абагульнення беларускіх назваў для 199 відаў найбольш распаўсюджаных на тэрыторыі Беларусі прадстаўнікоў гэтай клясы жывёлаў. Цікава адзначыць, што многія з пропанаваных назваў цалкам, а некаторыя зь невялікім зьменамі, былі выкарыстаны ўжо сучаснымі беларускімі арнітолагамі для складання Наўуковага сыпісу назваў птушак нашага кантынэнту ў 1999—2000 гг. падчас працы над перакладам і публікацыяй паявога вызначальніка «Птушкі Эўропы» (Варшава, «ПВН», 2000, 532 с.). Дарэчы, тэкстамі з гэтага вызначальніка можна карыстацца на сایце АПБ).

Дзьмітры Вінчэўскі (Старшыня Савету Гарадзенскага абласнога аддзялення АПБ і выкладчык біяфаку

Гарадзенскага дзяржуніверситету імя Я.Купалы) распавёў пра літоўскі пэрыяд жыцця і дзейнасці Тадаса Іванаўскага. Напрыканцы сустрэчы Дзьмітры Вінчэўскі ад імя АПБ перадаў у бібліятэку школы паявы вызначальнік «Птушкі Эўропы».

Пасьля сябры АПБ былі запрошаныя ў школы краязнаўчы музэй, дзе пазнаёміліся зь невялікай, але густоўна падабранай і аформленай экспазыцыяй. Больш падрабязна пра сувязі Іваноўскіх з гэтымі мясцінамі і іх жыццёвымі шляхі расказала настаўніца малодшых клясаў і экспурсавод.

Пасьля сустрэчы ў школе сябры АПБ скіраваліся на непрацяглую экспкурсію ў маёнтак Іваноўскіх «Лябёдка», які знаходзіцца літаральна за некалькі сотняў метраў ад в. Галавічполе. Будынкі і цяпер знаходзяцца ў выдатным стане і ўражваюць прыгажосьцю, стылем і велічынёй.

Пасьля закрыцця фотавыставы, калі скончыцца школьныя зімовыя канікулы, усе здымкі выставы будуть падараваныя Галавічпольскай школе-саду.

**Дзьмітры Вінчэўскі,
АПБ, Горадня**

Віржынія Шыманець: «Кожная ўлада»

Гутарка зь Віржыніяй Шыманець, сузаснавальніцай асацыяцыі Perspectives Biélorusses, доктаркай університету Парыж III, аўтаркай дысэртацыі, прысьвечанай беларускаму тэатру першых дзесяцігодзьдзяў XX стагодзьдзя. Разам з Парысай Гімэ яна зрабіла пераклад выбраных разьдзелаў раману Артура Клінава «Горад СОНца» на французскую мову.

«НН»: Якія ў Вас уражаныні ад чытання ў Артура Клінава ў Парыжы?

Віржынія Шыманець: Для нас гэта вельмі важна, таму што вельмі рэдка ёсьць магчымасць паслуханы беларускую мову ў Парыжы. Цудоўна, што цяпер ёсьць такое месца, як «Дом Эўропы і Ўсходу», якое можа гуртаваць у супольных праектах усе арганізацыі, якія працуюць у Парыжы для Беларусі. Гэта са-мае галоўнае. Я пачала займацца беларускімі справамі ўжо больш за дзесяць год таму і ўпершыню адчуваю, што ёсьць арганізацыі, асацыяцыі, якія ня хочуць быць канкурантамі, а сапраўды хотуць нешта ўяўляць разам.

«НН»: У чым прычына такіх зменаў?

ВШ: Я думаю, быў вельмі важны момант у самім часе і пасля прэзыдэнцкіх выбараў. Нашыя людзі пабачылі на тэлеэкранах, якія гвалт здзяйсняюцца ў Беларусі. Яны пабачылі людзей, якія змагаліся кветкамі, а ня зброяй, супраць цэлай систэмы. Многія нашыя сябры былі арыштаваны. Мы былі ў шоку. І тады нешта здарылася. Мы ўпершыню пачалі размаўляць, раіща пра тое, што мы можам рабіць разам.

«НН»: То бок, сакавіцкія падзеі 2006 г. значна паўпівали на ўспрыманьне Беларусі ў Францыі?

ВШ: Ня толькі ў Францыі, але паўсюль у Эўропе. Два дні таму неікі чалавек, які жыве ў Швайцарыі, хацеў звязацца з намі. Людзі зь Нямеччыны, з Бэльгіі шукаюць контакт. Паглядзім, які плён гэта дасыць у будучыні. У 1996 г., калі мы пачыналі займацца беларускімі справамі ў Парыжы, нас было

толькі трох чалавекі. Мы паглядзелі адно аднаму ў очы і зразумелі: нам гэта цікава. Пачынаем! А цяпер ёсьць іншыя асацыяцыі, якія нарадзіліся, напрыклад — BelProjet, ёсьць нават памяшканыне — «Дом Эўропы і Ўсходу» ў Парыжы, дзе мы можам ладзіць супольныя імпрэзы. Нашыя арганізацыі спрабуюць стаць узаемадапаўняльнымі. Канкурэнцыя — гэта ня тое, чаго мы жадаєм. Трэба працаўаць разам, каб кожны мог разьвівацца. Але, разам з тым, мы ня будзем ствараць нейкую фэдэрацию з адным кіраўніком.

«НН»: Як узьнікла ва-шая асацыяцыя Perspectives Biélorusses?

ВШ: Нашая асацыяцыя была створаная больш чым дзесяць год таму. Нас было трох чалавекі, якія жадалі напісаць доктарскія дысэртацыі пра Беларусь. Мы быў ў дзіўнай сітуацыі. Калі мы шукалі інфармацыю, сустракаліся з польскімі людзьмі, яны нам казалі: Беларусь не існуе. Калі мы хацелі шукаць інфармацыю у расейскіх людзей, яны нам казалі: Беларусь не існуе. Мы быў ў вакууме, па-

куль ня зъезьдзілі ў Беларусь.

Беларускія асацыяцыі былі ў Францыі і раней. Але гэтыя людзі размаўлялі па-беларуску, пісалі па-беларуску, адрасуючы сваю працу толькі беларускамоўным людзям. Гэта было як маленъка гета. Яны казалі: шкода, што нас не разумеюць. Але ніякі француз ня ўмее размаўляць ці чытаць па-беларуску. Для таго, каб змяніць погляды французаў на Беларусь, трэба таксама пісаць і па-француску. А стэрэатыпы ў Францыі былі такія, што Вы проста сабе не ўяўляеце. Тоё, што Беларусь лічылі часткай Расеі, гэта яшчэ, так бы мовіць, ня самае страшнае. Заўсёды існавала ідэя, што гэтая краіна ўвогуле не існуе. Ёсьць Польшча, Расея, а тут — невядома што. Мы чыталі артыкулы, аўтары якіх з патасам сцівярджалі, што на гэтай тэрыторыі заўсёды ідзе даждж, што гэта краіна, дзе няма сонца, дзе людзі сумныя, дзе няма нічога вартага ды цікавага. Але мы адчувалі, што гэта няправда.

«НН»: Чым цяпер займаецца Perspectives Biélorusses?

ВШ: Раз на трох месяцы

выдаєм бюлетэнь па-француску. Спрабуем адаптавацца да новай сітуацыі. Нараджаюцца іншыя асацыяцыі, якія таксама займаюцца беларускімі справамі. Яны жадаюць працаўаць па-сучаснаму, з інтэрнэтам, напрыклад, зъмешчаны вельмі кароткія навіны. Мы ня будзем працаўаць так. У нашай асацыяцыі ёсьць спэцыялісты, якія даследуюць палітыку ці мастацтва. Мы таксама пашыраем дзеяньні ў інтэрнэце, але ўжо прысьпей час альбо стварыць рэальны часопіс, альбо даследчыя группы, якія змогуць праводзіць дэталыны аналіз такі зьяваў, як, напрыклад, дзяржаўная ідэалёгія, аўтарытаратизм, аналізація культурных феноменів і г. д. Таму мы шукаем магчымасць стварыць ўсё гэта. Надышоў момант, калі расчыняюцца новыя дзіверы.

«НН»: Адкуль Вы так добра ведаецце беларускую мову?

ВШ: Мае дзяды былі беларусамі. З Засульля, гэта малярская вёска недалёка ад Менску. Мой бацька нарадзіўся ў Беларусі. Я заўсёды жыла зь людзьмі, якія жывяці кіавіліся, што адбываецца на радзіме. Мае дзяды размаўлялі па-беларуску, я слухала гэту мову ўсё дзяцінства. Я не размаўляла зь імі па-беларуску, а шкада, бо я шмат згубіла. Толькі тады, калі ўпала «жалезнай заслонай», я здолела прыехаць у Беларусь і спрабавала вывучыць мову. Не могу сказаць, што я вельмі добра размаўляю. Толькі ў Беларусі, зь людзьмі, якія размаўляюць па-беларуску, я могу практыкавацца, адчуваюць, што я ня думаю па-француску. Але ўвогуле я думаю па-францус-

хоча мець сваю беларускую мову»

ку, нават цяпер. Я яшчэ шукаю мой слоўнік, я яшчэ не адчуваю сябе вельмі свабоднай у беларускай мове.

«НН»: Ці складана гэта — размаўляць па-беларуску ў Беларусі?

ВШ: Калі ты працуеш у архіве і запытваесь нешта па-беларуску, то чалавек табе кажа: «Хадзем пакурыць у туалет». І толькі там ён пачынае гаварыць па-беларуску, толькі ў туалетах, у падвале, дзе ніхто ні можа яго падслушахаць, бо ён байца. Я ня думала, што людзі могуць так баяцца. Але ёсьць і іншы аспект: трэба шмат працаўца для таго, каб людзі ў Беларусі зрабіліся сапраўды талерантнымі. Калі я прыяжджаю ў Беларусь, то перажыла абсурдныя сітуацыі, як, бадай, кожны, хто жадае вывучыць мову. Ви нічога ня ведаецце, вы ніколі не размаўлялі па-беларуску, але вы спрабуеце. Вы думаеце: акей, сёньня я нешта скажу па-беларуску. Вы выходзіце на вуліцу. Вы сустракаецеся з чалавекам. «Добры дзень!» — «Добры дзень!» Вы ведаеце, што вы робіце памылкі, вы не пачуваецеся свабодна, але ўсё-такі вы спрабуеце. Суразмоўца таксама намагаецца вас зразумець. На развітаньне вы кажаце: «Да пабачэння, сазонімся». І тады ён падскоквае: «Не, «пазваніць» — гэта па-расейску! Трэба казаць «патэлефанаўца». Другі чалавек, калі вы развітаецеся зь ім словамі «стэлефануемся», крэчыць, што «патэлефанаўца» — гэта польская мова, і трэба казаць «пазваніць». Як вывучыць мову ў такой сітуацыі? Гэта альтэрнатыўныя манеры. Таму ніяма нічога дзіўнага, што людзі так доўга ня могуць навучыцца размаўляць па-беларуску. У Беларусі людзі ня маюць права на памылку. А гэта самае галоўнае права чалавека — мець права зъмяніцца.

«НН»: Што Вы думаеце паконтмагчымага ўвядзення новага афіцыйнага правапісу ў Беларусі?

ВШ: Кожная ўлада жадае мець сваю беларускую мову, але вельмі важна разумець, як яна выкарыстоўвае рэформы. Ці людзі ў Беларусі, якія маюць уладу, выкарыстоўваюць мову дзеля таго, каб людзі моглі нармальна, свабодна камунікаваць, альбо яны выкарыстоўваюць тэму мовы дзеля таго, каб ламаць камунікацый паміж людзьмі, захоўваючы такім чынам той самы аўтарытарны рэжым. Рабіць рэформы — гэта знак улады. Але ў выпадку з мовай вы чапаеце нешта вельмі інтывнае. Тым больш, што моўную рэформу немагчыма правесыць адразу, гэта заўжды плян на будучыню. За моўнымі рэформамі заўсёды хаваецца грамадзкі праект. Праект Тарапкевіча — гэта адно, савецкая беларуская мова — гэта зусім іншае бачанье грамадзтва. Новая афіцыйная беларуская мова будзе таксама мець свой праект, і мне вельмі цікава пабачыць, які менавіта.

Часта моўныя пытаньні выкарыстоўваюць для таго, каб маніпуляваць людзьмі. Цудоўны прыклад — рэферэндум 1995 г., калі паставілі пытаньне мовы толькі для таго, каб адцягнуць увагу людзей ад пытаньня пра змены ў канстытуцыі. Вельмі цікава назіраць, як палітыкі выкарыстоўваюць моўнае пытаньне. Мова — гэта важна, культура — таксама важна. Але немагчыма ўсе праблемы вырашыць праз гэта. Трэба таксама ясна і канкрэтна зімнацца таксама і іншымі праблемамі. Здаецца, я не павінна так казаць, я павінна баравіць мой лягер — тэатральны, культурны. Але пакуль у Беларусі ніяма палітычных, эканамічных сродкаў, каб рабіць культуру. Якая культура можа быць у

аўтарытарным рэжыме, якая мова? Я думаю, што нельга вырашыць праблему наадварот. Я яшчэ ня маю ўсіх ключоў, каб аналізуваць усё гэта, але я працую і спадзяюся, што адшукаю іх.

«НН»: Як даўно Вы былі ў Беларусі апошні раз?

ВШ: Ажно тры гады таму. Я вельмі сумую па Беларусі. Цяпер я займаюся сваім маленькім сынам, дыры сродкі для падарожжа адшукані даволі складана. Таму я спрабую рабіць карысныя рэчы тут, у Францыі, напрыклад, займаюся перакладамі. Мне здаецца, было вельмі важна перакласці «Тутэйшых» Янкі Купалы на французскую мову. Разам з Ларысай Гіэмэ мы два гады працаўвалі над гэтым тэкстам.

«НН»: Ці складана было пераклаць «Тутэйшых»? Ці магчыма зрабіць гэты твор зразумелым для французаў?

ВШ: Я заўсёды была ўпэўненая, што мы можам знайсці шлях данесыці «Тутэйшых» да французскага чытача. Аднак гэта п'еса сапраўды вельмі складаная. Беларуская мова 1920-х гадоў, пачкоўнаславянская мова, нямецкая мова, ідыш, польская мова, трасянка... Людзі, якія перакладаюць гэту п'есу, павінны імі валодаць. А мы маладыя, нам беларускую мову 1920-х гадоў вельмі цяжка зразумець. Мы ездзілі ў Беларусь, каб знайсці добрыя слоўнікі. Стварылася нефармальная каманда, якая дапамагала, напрыклад, разбирацца, што гэта значыць — «гэрпум-сролікі». Мы знайшли чатыры спосабы перакласці гэтае слова, але не моглі выбраць слушны. Даўялося нават праз інтэрнэт шукаць у Ізраілі дасыледчыкаў, якія яшчэ размаўляюць на ідыш, і могуць супаставіць яго з нямецкай мовай. У Парижы мы шукалі палякаў, якія тлумачылі нам польскія

словаў. Гэта была фантастычная праца. Я думаю, што пераклад надта добры, мы ім вельмі задаволеныя. Першы раз людзі таксама гуртаваліся для таго, каб тэкст мог быць апублікаваны па-французску. Гэта шчасце!

«НН»: Але ж у Вас атрымается ня проста пераклад, а яшчэ і своеасаблівы да-веднік для чалавека, які мала знаёмы з часам, у які адбываеца дзеяньне ў «Тутэйшых»...

ВШ: Так, мы зрабілі адмысловую табліцу, у якой тлумачыцца, як трэба правільна вымаўляць беларускія гуки. Инакш французы прачытаюць «Minsk» як «Мэнск». Таксама ў книгцы пададзена гісторычна храналёгія для таго, каб чытачы моглі ўяўляць, у якой сітуацыі адбываеца дзеяние. Ёсьць там і разьдзел пра тое, хто быў Купала, і дзе тлумачыцца, чаму мы палічылі важным перакласці гэты тэкст. Нават у расейскамоўных асяродзьдзях Францыі былі вельмі ўдзячныя за гэтую книжку. Людзі казалі: «Нарэшце! Я спадзяюся, што будуць іншыя клясычныя тэксты па-французску.

«НН»: Што ў Вас у плянах, задумах, марах?

ВШ: Я хачу скончыцца маю книгу пра мову. Гэта самае галоўнае для мяне. Гэта вельмі вялікі кавалак працы, бо я хачу разабрацца, як моўнае пытаньне ўплывала і выкарыстоўвалася ў будаўніцтве ўсходнеславянскіх нацыяў. Трэба апрацаўца агромністы аўём дакументаў па-расейску, па-беларуску, па-польску, па-французску, па-ангельску, па-ўкраінску. Я думаю, што я ніколі так не працаўала, каб нешта зразумець. А потым, як дапішу, для мяне пачнеца новае жыццё... Буду рабіць нешта новае, спакайнейшае, лягчэйшае.

Гутарыў Але́сь Кудрыцкі

Каралеўская птушка Альбанії, або Карона Скандэрбэга

Інтэграцыя беларуска-расейскага ўзору мела свой прэцэдэнт між Італіяй і Альбаніяй у 1920—30-я. Піша Вацлаў Шаблінскі.

*Вінцэсю Мудрову
прысьвячаю*

28 кастрычніка спаўняеца 75 гадоў з абавязчэньня незалежнасці Альбаніі. Гэтая краіна асцыноеца ў нас зь беднасцю і мафіяй. Сёй-той успомніць камуністычнага дыктатара Энвэра Ходжу і яго дзвоты. Практычна невядомая ў нас асоба альбанскага караля Ахмэта Зогу. Між тым гісторыя альбанскай манарадзіі вельмі павучальная для беларусаў.

За пяць стагодзьдзяў турэцкага панаваньня альбанская арыстакратыя прыняла іслам і стала не апошнім часткай асманскай эліты. Хрысціянская меншасць таксама служыла султану. Вядомая гісторыя аднаго альбанца, які трапіў у палон да расейцаў і захацеў прысутнічаць на праваслаўнай імшы. На пытаньне, як можа ён, хрысціянін, «служыць басурманам», гэты нашчадак іліраў адказаў: «Рэлігія — рэлігія, а прафэсія — прафэсія». Такая ляльнасць не ў апошнюю чаргу тлумачылася страхам, што краіну, пазбаўленую апекі Стамбулу, могуць падзяліць суседзі: сэрбы, чарнагорцы, грэкі. І толькі калі ў выніку Балканскіх войнаў імперыя пачала рас-

падацца, альбанскія пашы і бэі сабраліся 28 кастрычніка 1912 году ў горадзе Влёра і абвясцілі незалежнасць «краіны горных арлоў», так называюць сябе альбанцы.

Першы альбанскі ўрад, на чале з «бацькам незалежнасці» Ісмаілам Кемалем, бэем гораду Влёра, ня быў прызнаны Эўропай. У сваю чаргу, нямецкі князь Від, прызначаны спэцыяльнай міжнароднай камісіяй манархам Альбаніі, не прыжыўся ў мусульманскай краіне.

Першая ўсіх светная вайна ўвогуле заблытала альбанскае пытаньне. На тэрыторыі краіны дзейнічалі аўстрыйскія, французскія, сэрбскія, грэцкія, італійскія войскі. Межы мяняліся ледзь ня кожны дзень. Альбанскія лідэры кіраваліся прынцыпам: «Мой гонар даражайшы мне за гонар Альбаніі».

Толькі ў 1922 годзе краіну пакінулі апошнія іншаземныя войскі і прайшлі першыя ў яе гісторыі парламэнцкія выбары. Перамагла Дэмакратычная партыя, якая абяцала народу аграрную рэформу і ўсталяванье дэмакратыі.

Сярод альбанскіх «дэмакратаў» вылучаліся Фан Нолі — аднагодак Коласа і Купалы, вытанчаны інтелектуал, перакладчык Ніцшэ, Шэкспіра, Амара Хаяма. Нолі спалучаў сацыялістычныя сымпаты з санам мірапаліта Праваслаўнай царквы.

Прыкметнай асобай быў таксама Ахмэт Зогу. Ён нарадзіўся ў 1895 годзе і паходзіў зь сям'і пашы. Род ягоны быў ня вельмі багатым, што не перашкодзіла Ахмэту скончыць вайсковую вучэльню ў Вене і атрымаць затым званьне палкоўніка аўстрыйскага войска. Зогу і Нолі вылучаліся замежнай адукацыяй і зайнілі бяспрэчныя заслугі падчас барацьбы за незалежнасць. Аднак Зогу быў мусульманінам і, у адрозненіне ад народжанага ў Грэцыі

Ахмэт Зогу.

Нолі, карэнным альбанцам. Таму менавіта яго вылучалі ў прэм'еры. Паміж быlyмі паплечнікамі пачалася сварка. У чэрвені 1924 Зогу зъбег, а прэм'ерам стаў Нолі. Але «чырвонаму біскапу» нядоўга давялося быць пры ўладзе. У сінезні таго ж года яго супернік вярнуўся і бяз бою заняў Тырану. Нолі вымушаны быў эміграваць у ЗША, дзе і памёр.

Зогу было чым ганарыцца ў свае трыццаць год. Малады альбанец быў наймаладзейшым сярод прэзы-

Лёка Зогу.

Альбанскі лідэр Зогу ня быў праста італійскай марыянэткай. Ягоныя стасункі зь «вялікімі саюзникамі», так афіцыйна называлі Італію, мелі вымагальніцкі характар. Наўзамен працягнуў сяброўства з Рымам кароль патрабаваў фінансавую падтрымку, пагражаячы ў адваротным выпадку знайсці іншага спонсара.

дэнтаў съвету. Але яго чакаў яшчэ больш незвычайны ўзълёт. У 1928 годзе прэзыдэнт Альбанскай рэспублікі робіцца «Яго высокай вялікасцю Зогу Першым, каралём усіх альбанцаў». Для замацаваньня ўлады новага карала яго абвясцілі нашчадкам нацыянальнага героя Альбаніі Георгія Кастрыёці Скандэрбэга. Гэтая постаць была некалі вядомая ў Беларусі. У часы Вялікага Княства хадзіла «Аповесьць пра Скандэрбэга, князя альбанскага». Яе сюжэт выкарыстаў Дунін-Марцінкевіч для адной з сваіх паэмаў. На сваяцтва з альбанскім князем прэтэндаваў ураджэнец Меншчыны Фадзей Булгарын.

Ахмэт Зогу стаў другім, пасля Напалеона III, прэзыдэнтам, які стаў манаҳам. Гэтае ператварэнне было задуманае і распрацаванае ў Рыме. Такім чынам, Мусаліні разылічваў прывязаць да сябе альбанскага лідэра, які яшчэ нідаўна лічыўся прасэрбскім і да ўлады вярнуўся з дапамогай Белграду. Разылік аказаўся правільным. У tym жа 1928 г. італійскі дыплімат пісаў: «Палітычна становішча (Альбаніі. — В.Ш.) добрае. Ня бачна ... дзеянасьці іншаземца, якая можа канкуруваць з намі». І гэта была праўда, італьянцы кантролівалі альбанскі нацыянальны банк, адукацию, пра-мысловасць і войска. Наўзамен яны абяцалі Зогу падтрымку, калі ўзынікне пагроза ягонаму рэжыму.

Зогу ня быў проста італьянскай марыянэткай. Ягоныя стасункі зь «вялікім саюзникам», так афіцыйна называлі Італію, мелі, па сутнасьці, вымагальніцкія характеристары. Наўзамен за працяг сяброўства з Рымам ка-

роль патрабаваў вялізныя сумы, пагражаючы ў адваротным выпадку знайсьці іншага спонсара.

Італійцы цярпелі: не было гарантіі, што іншы альбанскі «сябар» будзе таньнейшым. З другога боку, магчымасці Зогу былі амежаваныя, ніхто ў Эўропе не хацеў мець ім справы.

Трэба сказаць, што італійская інвестыцыя мала што давалі краіне. Большая частка бюджету ішла на ўтрыманье двара і значна менш — на народную асьвету і ахову здароўя, разам з узятыя. Хоць кароль неаднаразова казаў пра жаданье бачыць свою краіну эўрапейскай, у альбанскім каралеўстве так і не з'явіліся тэатар, універсітэт, чыгуночка. На месцах панаваў «закон гор», пра палітычныя свабоды не было і чуваць. Народ выказваў сваё стаўленне да самаабвешчанага каралеўства ў анэкдотах: «Як жывеши суседзе? — Цудоўна, калі з'яжджаў, нават хату зачыняць не стаў. — I злодзеяў не баісься? — Да якія ў нас злодзеі? Яны ж усе ў Тыране пазъбіраліся».

Так цягнулася, пакуль Яго Высокая Вялікасць не атрымаў 5 красавіка 1939 году ад свайго вялікага саюзініка прапановы пра далейшую інтэграцыю двух каралеўстваў. Ад альбанцаў патрабавалася заключыць з Італіяй мытны саюз, дазволіць вайсковыя базы на сваёй тэрыторыі. Кароль абвясціў, што будзе змагацца і... збег.

Краіна аказалася безбароннай, хаця, са словаў італійскага генерала, хапіла б і «добра арганізаванай пажарнай каманды, каб скінуць у мора» «макароннікаў».

Съвет прарэагаваў на гэтыя падзеі прыблізна так, як герой Вячаслава Адамчыка: «Далёка ад нас тая Альбания».

Італіянцаў неўзабаве зъмянілі немцы, затым камуністы. Ім на зъмену прыйшли дэмакраты. Лідэр альбанскіх дэмакратаў Салі Бэрыша атрымаў прозвішча «апошні бальшавік Эўропы» і з'яўшоў у адзін з Лукашэнкам съпіс «ворагаў свабоднага друку». Пры ім у Альбаніі з'явіліся фінансавы піраміды, адрадзілася кроўная помста і краіна аказаўлася пад пагрозай распаду. У народзе з адчаем пачалі гаварыць: «У нас няма дэмакратаў. Ёсьць камуністы, быўшы і сённяшнія». І тут на

Салі Бэрыша з'яўшоў у адзін з Лукашэнкам съпіс «ворагаў свабоднага друку».

альбанскім небасхіле зноў з'явілася каралеўская «птушка», так перакладаецца прозвішча «Зогу», ці, дакладней, зорка — «Лёка». Лёка Першы нарадзіўся ў той самы дзень, калі ягоны бацька атрымаў італійскі ўльтыматум. Альбанія яшчэ пасьпела адзначыць нараджэнне прынца-спадкаемца.

Пасля вайны каралеўская сям'я жыла ў Парыжы, існуючы на сродкі маці Лёкі, Жэральдзіны Апоны, вугорскай графіні, якая пісала дэтэктыўныя раманы і ўспаміны. Пасля сімерці Зогу-старэйшага Лёка перарабраўся ў Паўднёва-Афрыканскую Рэспубліку. Як і бацька, ён атрымаў званье палкоўніка. Гандаль збройя дазволіў злажыць немалы капитал. Паклапаціўся Лёка і аб працягу дынастыі.

Здавалася, у Лёкі немалыя шанцы вярнуць трон. Пасля эпохі «альбанскага Сталіна» Энверы Ходжы, каралеўскія часы, калі да палітвізінню з'явіталіся «панове», а тыранская багема абміркоўвала навінкі Вены, Рыму, Парыжу, выглядалі «златай парой». Да таго ж, пантэнційны манаҳар шчодра адорваў будучых падданых. Але з'яўленне новага «карала ўсіх альбанцаў» не ўваходзіла ні ў пляны асноўных палітычных партыяў, ні, tym больш, у пляны суседзяў Альбаніі. На рэфэрэндуме 1997 г. Лёка пасярпей паразу. Ён, аднак, не здаецца. «Яго Высокая Вялікасць» дамогся права жыць на радзіме і цяпер ставіць пытанье пра новы рэфэрэндум.

P.S. У нашым грамадзстве распаўсюджанае меркаванье, што аўтарытарная ўлада, нібыта, спрыяле ўмацаванью сувэрэнітэту і эканамічнаму развіццю краіны. Альбанская гісторыя сведчыць пра адваротнае.

Куцьця

Ад беларусаў яе пазычылі і літоўцы, і ўсходнія палякі.
Піша Алеся Белы.

Фармальна хрысціянства ня мае ніякай рытуальнай ежы, апроч містычнага Цела Христовага. Магія ў чыстым выглядзе асуджаецца монацтвістичнай рэлігіяй. Аднак здаўна на праявы рознага кшталту «народнага хрысціянства» і Каталіцкі Касцёл, і Праваслаўная Царква глядзяць калі не прыхільна, дык паблажліва, дазваляючы і нават прапануючы карыстацца такою сымболікай абродаў, якая дае паспалітаму люду, асабліва дзецям, адчуць радаснае суперажыванье з героямі знакавых падзеяў святой гісторыі, зразумець іх значэннне на ўзоруні, адпаведным узору адукацыі і звычы ў да разважаньня кожнага асобнага чалавека. Таму і засталіся ва ўжытку рытуальная стравы яшчэ з паганскіх часоў, напоўнены новым хрысціянскім сэнсам, хаша рыгарыстычная пратэстанцкая этыка адзначана асуджае іх як ідалапаклонства. Сапраўды, пра велікоднае яйка і калядную куцьцю німа згадак у Эвангельлі, але хіба дзясяткі пакаленіньня людзей, звычайных і славутых, што іх гатавалі і елі, спрэс трапілі ў пекла? У XX ст. прыхільнікам прагрэсу нарэшце ўдалося-такі адчуцьлюць люд паспаліты ад гэтых звычаяў (у Беларусі больш паспяхова, чым дзесь яшчэ); праўда, вызвалены ад састарэлых практик час быў заняты не паглыбленым вывучэннем Еблі, а будаўніцтвам тысячагодовага царства непасрэдна на Зямлі. Пра вынікі шаноўныя чытак хай мяркуе самастойна.

Куцьця — гэта каша з крупаў, у большасці выпадкаў ячных (панца-ку), якую раней гатавалі для жалобнага стала па нябожчыку — на індыў-дуальныя памінкі, а таксама на Дзяды, Радуніцу і іншыя памінальныя дні, і спажывалі астуджанай з сыйтой

(гадой зь мёдам) або алеем. Памінальная куцьця, якую варылі з цэлых зярніт, была сымбалем вечнасці жыцця. Але найбольш вядомай была менавіта куцьця — абрадавая страва на Каляды; каша з цэлых або тоўчаных ячных круп, прыпраўленая мёдам і макам (макавым «малаком»). У іншых выпадках, звычайна ў больш заможных сем'ях, куцьцю варылі з пшаніцы або нават і рысу, дадавалі арэхі, разынкі і іншыя слодычы.

У народнай этымалёгіі куцьця выводзілася ад «кута», бо, маўляў, стаяла на пачэсным месце ў куце, як гэта апісаны ў «Новай зямлі»:

Куцьці гаршчок ужо ў калена
Сталў на лаве, чакаў сена,
І вось цяпер гаршчок з куцьцёю,
Як цар даўнейшаю парою,
У пачэсны кут, на свой прастол,
Стаяўся з гонарам за стол
На гэта сена пад багамі,
Үладар над хлебам і блінамі,
Бо ён у гэты дзень — персона!
Яго вянчаў абрус-карона.

Сялянскому съветапогляду сувязь куцьці з кутом мусіла здавацца неабвержнай. Але насамрэч гэтае слова грэцкага паходжаньня. Слова «кукія», ад дзеяслова «кікан», які азначае «загушчаць нешта, бесперыпнна памешваючы», азначае страву, вядомую грэкам ці не з часоў Гамэра, нешта сярэдняе паміж кашай і ўзварам. Магчыма, падобная страва, славянская назва якой не захавалася, існавала ў старожытных славян і незалежна ад

Калядны нумар «НН»

Калядны нумар «НН» з палітычнымі, эканамічнымі, культурнымі вынікамі году выйдзе 27 січня. Таксама ў Калядным нумары — вызначэнне Чалавека году, Падзеі году, Кнігі году, і традыцыйны цыкл «Сем апавяданьняў на сем калядных вечароў».

грэкаў. Лічыцца, што супольнае спажываньне стравы са збожжа, мёду і маку сымбалізавала дабрабыт, добрую волю і прымірэнне, нешта накшталт «люлькі міру» ў індзецаў. Аднак назва і кананічны склад куцьці, разам з сэмантычным атаясамленнем зь вячэрай напрэдадні Божага Нараджэння, несумненна, прыйшла да ўсходніх славян разам з хрышчэннем Русі.

Уплыў бізантыйскіх традыцый на нашу кухню — тэма для асобнай гутаркі, бо зь берагоў Басфору да нас прыйшлі і агуркі, і грэчка, і буракі, і чарэшня, і шмат чаго іншага. За дзвіцьсот гадоў куцьця настолькі трывала ўвайшла ў народны побыт беларусаў і ўкраінаў, што пераадолела і міжканфесійны бар'еры: для каталікоў грэка-праваслаўная куцьця стала абавязковым элемэнтам вігіліі Божага Нараджэння і іншых сьвятаў каляднага цыклу. Ад беларусаў-літвінаў яе пазычылі літоўцы (суцэльна) і палякі (часткова), хаця агульнопольскай куцьця так і ня стала, успрымаемаючыся як тыпова «крэсовая» зьява.

Што ж, куцьця зь яе міжканфесійным сымбалічным значэннем, з выразным съведчаннем колішняга нашага культурнага ўплыву на суседнія народы, магла быць вельмі пачэсным агульнабеларускім звычаем, як заклікаў Купала ў сваёй забароненай Саветамі паэме «На Куцьцю»...

У літоўскай мове вігілійная вячэра, ды і сам дзень 24 сіння, так і называецца **Кисіос**, як было калісь і ў Беларусі, адкуль гэтая грэцкае слова прыйшло да літоўцаў — Куцьця: страва, вячэра, сьвята, дзень календара. Але сёньня ўся гэтая сэмантыка амаль зусім стражана беларусамі. У палякуў пярэдадзены Божага Нараджэння называюць Вігіліяй, ад лацінскага *vigiliare* — «чуйнаваць, ня спаць, пільнаваць», у расейцаў — «Сочельнік», таму што саму куцьцю пераважна называюць сочывам, хаця вядомае і слова *кутья*.

Куцьця на вігілію Божага Нараджэння, 24 сіння, у апошні дзень *Адвэнту*, у які належыць сціслы пост і толькі адзін прыём ежы дасыта, называлася поснай, галоднай або Вялікай куцьцёй. Трэ было галоднымі цэлым дзень чакаць гэтай вячэры, каб больш выразна адчуць радасыць ад нараджэння Збаўцы. У адрозненіе ад велікодных сьвятаў, якія сьвяткаваліся максимальна публічна, Вігілія

мела падкрэслена сямейны, закрыты характар. Аднак лічылася, што да вігілінага стала абавязкова трэба запрасіць любога выпадковага госьця, каб не паўтарыць граху тых, хто не пусціў пераначаваць Святыю Сям'ю перад нараджэннем Хрыста, прымусіўши Марыю нарадзіць яго ў стайні. На вячэру зьбіраліся пасылья зьяўлення на небе першых зорак, пад выбеленым абрусам съязлі сена або салому як напамін пра нараджэнне Хрыста ў стайні.

Перад пачаткам вячэры гаспадар дому мусіць падзяліцца зь сям'ёй асьвечанымі ў касыцёле аблаткамі. Бацька, або хтосьці самы старэйшы ў сям'і пры сьвяtle сьвечкі, што сымбалізуе бэтлеемскую зорку, чытае ўрываў з Эвангельля паводле сьвятога Лукі, у якім апісваецца нараджэнне Езуса ў Бэтлееме. Затым, пасылья супольнай малітвы, усе бяруць у руці аблаткі і, падыходзячы адзін да аднаго, ломяць іх між сабой і абменываюцца съвяточнымі пажаданнямі. Па выцягнутых з-пад абруса съязблінках варажылі, які будзе наступны год; пасылья вячэры сена, як і рэшткі вячэры, аддавалі жывёле. На Вігілію плялі саламяных «павукоў», якіх вешалі ў доме ці перад уваходам, упрыгожвалі дом або падворак хваінкай або ялінкай (з XVIII ст.), дарылі сямейнікам і служам падарункі («каляду»).

Праваслаўная звычай былі досьць падобныя. Коласава апісанье Куцьці з «Новай зямлі» выглядае яскрава каталіцкім, але ж не забудземся, што сям'я Міцкевічаў была навернутая ў праваслаўе за два пакаленіні да нараджэння Кастуся, хаця і захавала багата якія звычайі з часоў да *воссоеди-нения*, здань якога перасыледуе нас і сёньня.

У залежнасці ад дабрабыту сям'і, на Вігілію падавалі нейкі стабільны, але розны ў розных мясцовасцях або сем'ях, звычайна ад 7 да 12, лік посных страваў, асноўны комплекс якіх быў адным і тым жа ў сем'ях усіх са-цияльных пластоў, сымбалізуючы еднасць усіх людзей як дзяцей Божых. Асноўнымі кампанентамі вігілійных страваў лічыліся пшаніца, мак і мёд, сымбалі дастатку і пладавітасыці. Галоўнымі стравамі былі куцьця, у горар якой называлася і ўся вячэра, сытая, аўсяяны кісель, узвар з сушаных фруктаў, рыбныя стравы (юшка, селядцы, шчупакі, карп і г.д.), грыбная поліўка або грыбы квас, чырвоны

боршч з вушкамі, клёцкі з макам, капуста квашаная або тушаная з грыбамі, ламанцы з макам, сыліжкі і інш. У заможных дамах традыцыйнымі быті поліўка з мігдалаў, розныя дэсэрты («цукры»), арэхі, віно, з 1830-х г. — гарбата.

Амаль кожная страва традыцыйнага каляднага мэню заслугоўвае сваёй «сагі». Узяць хаты б «грыбны квас», поліўку з хлебнага квасу, грыбоў ды сушанай рыбы, страву, якая зьнікла з мэню зусім, без сантымэнтаў, хай паправіць мянс той, хто такую страву еў. Няўжо гэта быў Колас?

І вось вячэра зачалася!

Спыніца мушу я на квасе:
Ён колер меў чырвонаўты;
Тут быў таран, мянец пузаты,
Шчупак, лінок, акунь, карась,
Кялбок і ялец, плотка, язъ,
Яшчэ засушаныя з лета.
Але ня ўсё яшчэ і гэта:
Аздоблен квас быў і грыбамі,
Выключна ўсё баравічкамі;
Цыбуля, перчык, ліст бабковы —
Ну, не ўясісь, каб я здаровы!
(«Новая зямля»)

У канцы XIX ст., калі дабрабыт селяніна пасылья двух—трох дзесяцігодзьдзяў цяжкай пасыльярэформавай працы адчуваўльна вырас, куцьці-пансака пачалі крыху гідзіцца. (У шляхты гэта адбылося яшчэ ў першай палове XIX ст.) На стале яна яшчэ стаяла, старыя заклікалі аддаць належную пашану старому звычаяю, але маладое пакаленіне, асабліва дзеці, ледзь-ледзь «дзяйўлі» пару лыжак, бо настале ж не бракавала куды смачнейшых страваў!

І паступова роля галоўнай каляднай рытуальнай стравы пачала пераходзіць да ламанцаў, або сыліжкай, — невялічкага печыва, часам з прэснага, часам з кілага цеста, якое таксама елі з макавым малаком і мёдам. Адна з літоўскіх называў гэтага печыва — «кучукай», нешта накшталт «маленечкіх куцьцек», што яскрава паказ вае на ролю, якая ім адводзіцца ў съвяточным мэню. Гэтыя «кучукай», або інакш «сыліжкай», у сучасных літоўскіх крамах прадаюцца масава, зъяўляючыся недзе за тыдзень да Божага Нараджэння і імгненна зынкаючы пасылья съвята, каб вярнуць

Куцьця

Працяг са старонкі 25.

ца толькі праз год. Ці магчыма змусіць да такой жорсткай дысцыплены, да падтрыманьня гістарычнай памяці, да веры, або хаты б да яе імітацыі сучасных беларускіх вытворцаў і спажыўцоў зь іхным гіпэртрафаваным сляянскім прагматызмам? Куцьця і сльжыкі, грыбы квас, боршч з вушкамі — гэта не мабільны тэлефон, ня плязма, ня сушки, не фэншуй, не крэдyt на кватэру. Або, зірнуўшы ў зусім недалёкае мінулае, ня чорная скураная куртка і такога ж колеру штаны. Тоё, што ў нашых суседзяў жыцьцёвая практика, у нас — фантастычныя апавяданьні з этнографічных даведнікаў, цікавыя толькі жменьцы напаўзвар'яцельных фанатыкаў. Ну, то ізноў пагартаем тыя даведнікі.

Адна зь беларускіх назваў гэтага печыва — ламанцы. Іх робяць з прэснага цеста і ня столькі пякуць, колькі праста падсушваюць у печы, а потым ламаюць (адсюль назва) уздоўж ліній, папярэдне праведзеных на пласціце цеста нажом. Ізноў съведчыць Коласава «Новая зямля»:

А там ламанцы-празнакі
З пшанічнай добреа муکі;
А макаў сок такі салодкі!
Ламанцы ў ім, ну, як калодкі —
Так добра макам прянляіся,
У рот паложыш — абліжыся.

Прэсныя і цвёрдыя ламанцы, якім смак дадаваў толькі мак і мёд, відаць, былі пачатковай формай стравы, на мякаючы на аблаткі. Але адвечнае імкненне да раскошы і камфорту, якое пранікала і ў сляянскае асяроддзе, прымушала і ім шукаць замену, таму і іх началі выцясняць сльжыкі, салодкае печыва з рошчыннага цеста, у якое мак часам дадавалі пры замешваньні. Калі-некалі недапечаныя сльжыкі коратка, каля 5 хвілін, адварвалі ў салёной вадзе, як галушки, і падавалі палітымі ўсё тымі ж мёдам і макавым малаком. Аднак памятаем, што і прэсныя ламанцы, і салодкія сльжыкі — варыяцыі на тему куцьці.

Другая куцьця адзначалася на Св.Сільвестра/Св.Васіля, у Ішчод-

ры вечар, пярэдадзень Новага году, 31 сіння (13 студзеня), і называлася шчодрай, тоўстай, багатай, ласай. У гэты вечар падавалі куцьцю з маслам або скваркімі, а таксама мяса — смажанае, варанае і печанае, кілбасы, вяндліну. Сама ж куцьця таксама падавалася на стол з маслам або мясам. Трэцяя куцьця, ізноў посная, з цягам часу атрымала назуву Вадзіна, бо прыпадае якраз на пярэдадзень Вадохрышча (у каталікоў — Трох Каратэ). Традыцыйна ўсе тры куцьці варыліся ў адным і тым жа гаршчку, з адной і той жа колькасцю збожжа.

Сапраўдная грэцкая «кукія» (сучасны варыянт)

3/4 шклянкі (120 г) манных крупаў,
350 г белага сыру ці тварагу,
2 ст. ліжкі мёду,
1 яйка.

Вымачваць маннія крупы ў цеплаватай вадзе 10—15 хв. аб'ёмам дастатковым, каб пакрыць іх цалкам. Каля на брыньюць, адкінуць на друшляк, даць съячыя вадкасці, дадаць пакрышаны сыр, мёд і ўзьбітае яйка. Нагрэзь, але не даводзіць да кіпеніння.

Куцьця звычайная (традыцыйная)

2 шклянкі ячынных або пшанічных крупаў (цэлае зерне),
1,5 шклянкі муку,
1 шклянка цукру,
8 лыжак мёду,

100 г разынкак,
100 г лясных арэхau,
100 г цукатаў з цэдры апэльсіну,
1 шклянка съячаны.

Больш выкшталцоная куцьця

2 шклянкі ячынных або пшанічных крупаў (цэлае зерне),
1,5 шклянкі муку,
1 шклянка цукру,
8 лыжак мёду,
100 г разынкак,
100 г лясных арэхau,
100 г цукатаў з цэдры апэльсіну,
1 шклянка съячаны.

Старанна прамыць крупы, заліць вадой у рондлі. Давесці да кіпеніння і варыць на павольным агні 35—40 хв., пакуль крупы не набрыньюць.

Насыпаць мак у рондаль, заліць 2 шклянкамі кіпеню, перамишаць і давесці да кіпеніння, зъняць з вагню і астудзіць (2—3 гадзіны). Зъліць ваду і перамалоць у кухонным камбайні, дадаць цукар і зноў перамалоць. Зъмяшачь адвараныя крупы, мак, мёд, разынкі, арэхі, цукаты і съячаны. Астудзіць да пакаёвай тэмпературы.

Макавае малако

400 г муку,
0,5 шклянкі мёду (цукру).
Насыпаць мак у місі, заліць кіпнем, перамишаць і пакінуць на 15 хв. Зъліць ваду і зноў заліць кіпнем, перамишаць і пакінуць на 30 хв., ізноў зъліць. 2—3 разы перамалоць у кухонным камбайні, ужываючы вельмі вострыя нажы, пакуль макавая маса не набудзе кры-

ку. Куцьця. Марозна. Хмурнавата. Сыняк падкідае заўзята; Сынег на Куцьцю — грыбы на лета, Такая матчына прымета, А сцежкі чорны — ягад многа; Ну, і за гэта хвала Богу.

Паглядзім, як будзе. Непазнавальна зъмяніліся і клімат, і звычай, і съветапогляд. Ці захаваюцца пры нашым жыцьці сънег, грыбы, ягады, або і яны падзеляць лёс беларускай куцьці? Хіба што ўмішаецца Той, на чый успамін мы павінны захоўваць гэтыя старадаўні звычай...

квадратны пласт каля 1 см таўшчынёй. Выкладзіць на пасыпаную мукою бляжу, нарэзцаць на 4-сантыметровыя квадраты або ромбы. Запячы (ці рабей падсушыць) у духоўцы пры 160 °C, каб цеста набыло заляцістасць карычневыя колер. За 3—4 гадзіны да Вігіліі заліць макавым малаком (гл. рэцэпт вышэй). Падаваць у глыбокіх талерках як суп.

Сльжыкі

1 ст лыжка цукру,
15 г дражджей,
2—3 ст. лыжкі малака,
1 шклянка муки,
2 лыжачкі муку,
ланюшка солі.

Расыцерці дрожджы з 1 лыжачкай цукру, заліць малаком, пасыпце 2—3 ст. лыжкамі муки, пакінуць у цёплым месцы на 15 хв., пакуль рошчына не пачне ўздымацца. Рэшту муки прасеяць, зъмяшачь з рэшткай цукру і макам. Дадаць рошчыну, соль і крыху цеплаватай вады. Старанна разьмешаць, дадаючы вады ў выпадку патрэбы — цеста на мусіць прыставаць да рук. Закрыць ільніным ручніком або сурваткай і пакінуць у цёплым месцы на 20—30 хв. Раскачаць цеста ў «ролік» каля 1—1,5 см дыямэтрам і нарэзцаць на «гузікі» каля 1 см таўшчынёй. Выкладзіць на бляжу, пасыпанаю мукою або змазаную алеем. Запякаць у духоўцы пры 160 °C 10 хв. Падаваць з макавым малаком або з гарбатай/кавай.

Сльжыкі можна адварыць 5 хв. у падсоленай вадзе як галушки, зъліць кіпень, заліць халоднай вадой і падаваць палітымі макавым малаком як ламанцы (папярэдні рэцэпт).

На Каляды ля Катэдры будзе фаервэрк пад музыку Баха

Напярэдадні сьвята Божага Нараджэнья арцыбіскуп Менска—Магілёўскі **Тадэвуш Кандрусеўіч** правёў прэс-канфэрэнцыю, якія ўжо становяцца традыцыйнымі.

«Дзякую СМІ за тое, што вы надаце так многа ўвагі мне, такому маленькаму чалавеку. Такія сустрэчы патрэбныя як Касыцёлу, так і грамадз-касцёр», — пачаў размову Тадэвуш Кандрусеўіч.

Пасля мітрапаліт каротка расказаў, чым займаўся на працягу апошняга месяца.

«Быў у Рыме на кангрэсе, арганізаваным Папскай Радай. Тамсама адбылося маё спатканье з дзяржаўным сакратаром Ватыкану Тарчызіё Бэртонё, ён выказаў пажаданье ў бліжэйшы час на ведаць Беларусь. Пакуль яшчэ не вызначаны час і рамкі візуту. Калі такі візит адбудзеца, то гэта будзе важна, як для Касыцёлу, так і для дзяржавы. Упершыню Беларусь наведае такі высокі чыноўнік з Ватыкану. На першую суботу сакавіка паспрабуем зладзіць тэлемост Менск — Ватыкан. Такое я ўжо рабіў двойчы, калі працаваў у Рәсей».

Ездзіць Тадэвуш Кандрусеўіч і па Беларусі. «Нядайна пабываў у жодзінскай парадії. Калі я вучыўся ва ўніверсітэце, то думаў, што ў Жодзіне ёсьць толькі БелАЗы. Аоказалася, што ў гэтым горадзе ёсьць пудоўны касыцёл і багата вернікаў. Прайшоў мой інгрэс і ў Магілёве, бо я адначасова зьяўляюся арцыбіскупам Менска—Магілёўскім. Быў у Бабруйску, тамтэйшы касыцёл я асьвячаў 17 гадоў таму. Сёлета да мяне падышоў двухмэтровы маладзён, напэўна, баскетбаліст, які сказаў, што памятае тое асьвячэнне, ён быў зусім малым. Гэты малады чалавек падужэў на толькі фізычна, але і духоўна, як і ўмацаваліся ў веры шмат хто

з месецічай. На той уік-энд быў у Горадні. Яшчэ толькі спасыціга дыяцэзію, тут для мяне шмат новых задач», — адзначыў мітрапаліт.

Т.Кандрусеўіч лічыць, што Касыцёл у Беларусі найперш мусіць быць беларускім, маеца на ўвазе мовы імшы. Разам з тым, ён на мае нічога супраць, каб некаторыя набажэнствы адбываліся на

іншых мовах. Што датычыць Касыцёлу Святога Язэпа, то «гэтае пытаньне на вырашыць адным махам». Кандрусеўіч кажа, што ўздымае гэтае пытаньне на сустрэчах з усімі прадстаўнікамі ўлады.

Перад імшой у ноч на 25 сінняня перад Катэдralным касыцёлом у Менску будзе фаервэрк у гонар Божага Нараджэння пад музыку Баха. Гэтую навінку мітрапаліт Кандрусеўіч прывёз з Москвы. Трансляванца съвяточную імшу з Катэдры будзе Першы нацыянальны канал.

Зыміцер Панкавец

Калядныя сустрэчы Тадэвуша Кандрусеўіча зь вернікамі:

20 сінняня —
са съвятарамі і
кансэкраванымі асобамі,
якія працуяць у
архікатэдralі.

Архікатэдralны касыцёл,
пл. Свабоды, 9. Пачатак
а 11:00.

22 сінняня —
з выкладчыкамі,
настаўнікамі і
выхавацелямі. Касыцёл
Святых Сымона і Алены,
вул. Савецкая, 15.
Пачатак а 19:00.

22 сінняня —
з моладзьдзю.
Архікатэдralны касыцёл.
Пачатак а 22:00.

23 сінняня —
з вязнямі адной з
менскіх турмаў. **Пачатак**
а 9:00.

23 сінняня —
з мэдычнымі работнікамі.
Касыцёл Святога Роха, пр.
Незалежнасці, 44А.
Пачатак а 19:00.

27 сінняня —
з дзеячамі культуры.
Архікатэдralны касыцёл.
Пачатак а 18:30.

28 сінняня —
з хворымі і мэдпэрсаналам.
Менскі абласны клінічны
шпіталь, пас. Лясны.
Пачатак а 14:00.

28 сінняня —
з малітўнымі групамі і
рэлігійнымі рухамі.
Касыцёл Святых Сымона і
Алены. **Пачатак а 19:00.**

29 сінняня —
з дзецьмі. Касыцёл
Святога Яна
Хрысціцеля,
вул. Пляханава, 28-1.

**З ашлягам
прайшоў у
клубе
«Фартуна» ў
століцы
юбілейны
канцэрт
«Народнага
альбому». На
фота:
съплюе
Вераніка
Круглова,
якая
спэцыяльна
для гэтага
выступу
прыехала з
Бэрліна.**

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Беларускі рок на прафсаузным радыё

11 сіння на хвалах «Новага радыё» (98,4 FM у Менску) адбылася прэм'ера новай перадачы «Анты-поп». Аўтарка і вядоўца праграмы, вакалістка гуртоў «Тарпач» і «Жыгімонт Ваза» і журналістка «Музыкальной газеты» Вольга Самусік кажа: «Гэта зусім не рэф-

лексія на візит нашых рокераў да спадара Праляскую-
кага. Над перадачай мы начали працаваць задоўга да на-
шумелага дыялёгу». Перадача прысьвечаная беларуска-
му року ва ўсіх яго праявах і выходзіць штоаўторак ад
23-й гадзіны да апоўначы.

Паводле «Музыкальной газеты»

A.A. Мілн. Віня-Пых

Вышаў беларускі пераклад
кнігі пра дабрадушнага
някемлівага Мядзьведзіка.

Ілюстраваная кніга ня толькі пра Віня-Пыха, але і пра Парсючка, Крыштуся Родзьку, Мамантукі, Малечу Ру, Восыліка Іа. Дзіцячая клясыка ў своеасаблівым і нават часамі дзёрзкім перакладзе беларускага актыўіста з Пазнані.

**А.А. Мілн.
Віня-Пых.
Пераклад
з ангельскай
Віталь
Воранаў.
[Познань, 2007]
Выдавецтва
В. Воронава
«Белы крумкач».
— 128 с.**

КАМЭНТАР

Медзьвядок

Дурнота ў тым, што кніга вышла гэтак далёка ад патэнцыйных спажыўцуў гэтае прадукцыі. У Беларусі за тыя самыя грошы можна было бы выдрукаваць двойчы столыкі асобнікаў, дык безь перавозу.

Падаецца, што кніга не прайшла рэдактуры. Ад таго і «мядзьведзіка» ў ёй называюць «медзьвядок», відаць, пад уплывам польскага «медзьвядэ». Рэдактура такой кнігі заняла б пару тыдняў і каштавала б нядорага (думаю, не адмовіліся б ні Садоўскі, ні Шупа, ні Пацопа), а недаробленая кніга — як недапечаны хлеб сабакам, змарнаваная вялізная праца перакладчыка і друка.

Архіпрынцыповае пытаныне — месца выдання. Гэта тое, пра што мы ўжо стамлемяся гаварыць. Звыклі тое даказваць палякам, а тут, на табе, беларусам... Выдайце вы яе ў Беларусі, і яна дойдзе да большай колькасці чытачоў. Гэта як у эвангельскай прыповесці пра зерне, што ўпала на камень і на добрую глебу.

Нам цяжка меркаваць, чаму выдавалі ў Польшчы. Звычайна гэта адбываецца праз «інтэррас» польскіх дабрадзеяў. Але так быць не павінна. Бываюць розныя выпадкі, розныя ўмовы, можна зразумець. Але факт, што Карлсан патрапіў у кнігарні, а Пых (ці такі Пух) не патрапіць.

Карацей, было б добра дапрацаваць пераклад і перавыдаць у Беларусі. А Віталю Воронаву за ягонае шчырае сэрца — пашана!

На польскай мяжы сямігадзінныя чэрті

Перад увядзеньнем дарагіх шэнгенскіх візаў тысячы беларусаў памкнуліся на закупы. Калі на літоўскай мяжы на мінулых выходных стаяць у чарзе трэба было ў сярэднім па тры гадзіны, то ахвотныя трапіць у Польшчу нудзіліся па 5—7 гадзінаў. З 21 сіння кошт візы ў новыя краіны шэнгенскай зоны павышаецца да 60 эўра. Прычым толькі для беларусаў: расейцы і ўкраінцы будуть плаціць па 35, паколькі гэтыя дзяржавы не ўступілі ў варажнечу з Эўрасаюзом.

Грошы за дазвольны штамп вяртаць ня будуць

Дазвольны штамп адменены з 1 студзеня 2008 г. Аднак грошы (35 тысячаў рублёў) АВІРы вяртаць ня будуць тым, хто паставіў яго з запасам.

Валянцін Бялькевіч падаў дакумэнты на ўкраінскае грамадзянства

Былы паўбаронца кіеўскага «Дынама» і нацыянальнай зборнай Беларусі па футболе Валянцін Бялькевіч падаў дакумэнты на атрыманьне ўкраінскага грамадзянства. Аб гэтым паведаміў прэзыдэнт ФК «Дынама» (Кіеў) Ігар Суркіс. 34-гадовы В.Бялькевіч стаў адным з гульцоў каманды, зь якім ня быў прадоўжаны контракт. «Асабіста я сказаў яму: Ты разумны хлапец, заканчваў школу трэнераў, і мы знайдзем табе месца ў клубе як трэнэр», — адзначыў І.Суркіс.

Касьціцын-меншы дэбютаваў у НХЛ

Беларускі хакеіст Сяргей Касьціцын дэбютаваў у НХЛ у асноўным складзе «Манрэаль Канадзіенс» (раней ён выступаў за фарм-клуб «Гамільтан Бульдогс» у АХЛ) ды яшчэ ў першым звязні з капітанам каманды фінам Саку Койбу. Стартавы матч у наймацнейшай лізе плянэты аказаўся пераможным для 20-гадовага нападніка (4:1). Цікава, што другую шайбу ў вароты «Філідэлфіі» закінуў старэйшы брат Сяргея 22-гадовы Андрэй Касьціцын. Цяпер на ягоным рахунку шэсць дакладных кідкоў і восем

выніковых перадачаў. У наступнай гульні з «Таронта» малодшы Касьціцын зарабіў першы бамбардзірскі бал. У гэтай сустрэчы «Манрэаль» зноў перамог.

На Барысаўшчыне затрымалі партыю герайну, якой хапіла 6 на 5000 чалавек

Буйную партыю герайну затрымалі ў Барысаўскім раёне. Праваахоўнікі адзначаюць, што паўкіляграму наркотыку хапіла б, каб «пасадзіць на іголку» 5 тысячаў чалавек. Кошт партыі, якую везьлі трэх чалавек, ацэньваецца ў 50 тыс. доляраў. Цяпер

высывяляеца паходжанье наркотыку і месца, куды яго мусілі даставіць.

Махляры зарабілі на інсцэніроўках ДТЗ пад сто мільёнаў

Больш як за два гады чатыром прайдзісветам разам з неўстаноўленымі пакуль саўдзельнікамі ўдавалася «зарабляць» вялікія грошы на інсцэніроўках дарожна-транспартных здарэнняў.

26-гадовы раней судзімы за крадзеж мянчук, а таксама ягоныя 39-, 32- і 33-гадовыя памагатыя інсцэніравалі ўчыненне на тэрыторыі сталіцы і Менскай вобласці 6 дарожна-транспортных здарэнняў і 2 злачынстваў. Махляры разылічвалі сарваць неблагі «куш» са страховых арганізацыяў — страхавая кампенсацыя па абавязковым страхаваньні грамадзянскай адказнасці ўладальнікаў транспартных сродкаў і добраахвотным страхаваньні. І да часу гэта сыходзіла ім з рук. Афэрысты нанеслы страховым арганізацыям урон на суму больш за 51 млн рублёў і 26 тыс. доляраў ЗША.

**Паводле: «Звязда»,
Эўрапейская радыё для
Беларусі, ОНТ,
«Комсомольская
правда» в Белоруссии»**

PHOTO BY MEDIANET

У сталіцы множацца фэстывалі стрыптызу. У адрозненінне ад сустрэчаў з пісьменнікамі і канцэртаў, яны не супярэчаць дзяржаўнай ідэалёгіі. На фота: конкурс стрыптызу «Жар-пушка», 15 сіння.

Танака, дапамажы мне, калі ласка,
разъвезьці дзеткам падарункі!

Ох, цяжка!

Танака выправ'яся у шлях

Не хвалюйся,
я табе дапамагу!

працяг будзе...

<http://www.tanakaland.org>

Капітан Танака

КАНЦЭРТЫ

Калядны канцэрт

22 снежня ў музычнай гасцёўні Дома Ваньковічаў (вул. Інтэрнацыянальная, 33а) — Калядны канцэрт.

Rasta ў Менску

Гомельская Rasta выступіць у Менску. Гурт у апошні раз адыграе сваю праграму «The Age of Movement». Гэта якраз той альбом, зъ якім Rasta атрымала адразу трывы ўзнагароды ў роднай краіне — «самы прадавальны альбом у стылі хард-рок/хэви-метал», «картыст году ў стылі хард-рок/

хэви-метал» і Рок-Карону 2006 годзе. У падтрымку Meridium Tour гамельчукоў зайдрае тытульянны польскі гурт Frontside.

Гурт Rasta — адна з самых неадназначных камандаў нашай сцэны. Ангельскамоўная каманда прадстаўляе Беларусь на найлепшых фэстах цяжкай музыкі.

Таксама ў канцэрце возыме ўдзел малады гурт Ikon. Ix музыка напоўненая дынамічнымі рыфамі і лёгка запамінальнымі мэлэдыямі.

20 снежня. Клуб «Рэактар». 18:00. Т.: 766-24-25, 649-08-88, 288-61-60.

ВЫСТАВЫ

Калядны шопінг у «Падземцы»

Да 14 снежня Арт-галерэя «Падземка» (пр. Незалежнасці, 43) запрашае на традыцыйны «Елачны кірмаш 2007». Карабея гэтага сьвята — елка — збудзіць і пашешыць Вас нечаканымі выяўленнямі і формамі. У залах галерэі — працы найлепшых беларускіх мастакоў, дызайнераў і сяброў галерэі. Вас чакаюць жывапіс, графіка, фатаграфія, кераміка, а таксама самаробныя цацкі і падарункі.

Калядная бяседа

23 снежня а 17-й у Мастацкім музэі — адкрыццё выставы «Калядная бяседа», на якой можна ўбачыць творы Валер'я Славука (графіка), Ганны Балаш (лялкі), Данілы Парніюка (фота). Як асноўная пазнанчая тэма бяседы каралёў (тры асноўныя сымбалічныя пэрсанажы выставы — Кароль, Карабея, Блазан). Выставка працуе да 11 студзеня.

У пошуках ілюзіяў

Да 21 студзеня ў М-Галерэі інстытуту імя Гётэ (Фрунзэ, 5) працуе персанальная выставка літоўскага фатографа Томаса Будрыса «У пошуках ілюзіяў».

Жывапіс і графіка
Мсьціслава Дабужынскага

У Мастацкім музэі да 8 студзеня працуе выставка жывапісу і графікі Мсьціслава Дабужынскага (1875—1957). Графік і плякатыст, жывапісец і тэатральны мастак, ягонае імя злучана з сусветнай мастацкай культурай XIX—п.ХХ ст.

ІМПРЭЗА

Сустрэча з Алеsem Розанавым

Клуб каталіцкай інтелігэнцыі імя сьвятога Кірылы Тураўскага 20 снежня ладзіць сустрэчу з паэтам Алеsem Розанавым. Сустрэча адбудзеца ў доме айца Андрэя Абламейкі (вул. Арджанікідзэ, 6). Ехаць да станцыі мэтро «Аўтазаводская», ісьці ў той бок вул. Цэнтральнай, дзе насупраць адно аднаго знаходзяцца аддзяленыне сувязі і аптэка.

Пачатак сустрэчы — 18:30.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

23 (нідз) — «Таполевая завея».
24 (пн) — «Вольга».
26 (ср) — «Чорная панна Нясьвіжу».

27 (чц), 28 (пт) — «Сны аб Беларусі».

29 (сб) — «Макбэт».
30 (нідз) — «Каханыне ў стылі барока».

раніші спектаклі

23 (нідз) — «Сынежная каралева».

29 (сб), 30 (нідз) — «Афрыка». малая сцэна

23 (нідз) — «Дзікае паляванье караля Стаха».

24 (пн) — «Баліда пра каханіне».

Тэатар беларускай драматургіі

21 (пт) — «Адэль».
22 (сб) — «Сёстры Псыхеі».
23 (нідз) — «Містэр Розыгрыш».

Тэатар юнага гледача

21 (пт), 22 (сб), 23 (нідз),
24 (пн), 25 (аўт), 26 (ср),
27 (чц), 28 (пт), 29 (сб),
30 (нідз) — «Шчайкунок».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«Крама цудаў»

Імітацыя Каляднай казкі

Крама цудаў
(Mr. Magorium's Wonder Emporium)

ЗША, 2007, каляровы, 94 хв.

Рэжысэр: Зак Гэлм

Ролі выконваюць: Дастан Гофман, Наталя Парктан, Джэйсан Бэйтман, Майк Рылба, Джонатан Потс

Жанр: Казка

Адзнака: 4 (з 10)

Трохсотгадовы ўладальнік чароўнай крамы містэр Магорыюм (Дастан Гофман) мае адсыці ад справаў і пакінуць гэты съвет. Сваю чароўную краму экспантычны «кімпрэсар» цацак іamatap абуцку» пакідае сваёй касірцы (Наталі Портман), чаму тая супраціўляецца. Але ў кампаніі з занудным бухгалтерам, які паверыць у неймавернае, і 9-гадовага хлопчыка, які знойдзе сяброў, — герайня прыстасуеца да новай уласнасці.

Стужка Зака Гэлма, якую наўмысна выпусцілі пры канцы году — гэта іміта-

цыя Каляднай казкі. У Калядных казках герой — наконадні Раства Хрыстова — рабіл добрыя ўчынкі, дапамагалі нябогам, даравалі крыўды, выпраўлялі жыцьцё і вучыліся любіць сэрцам. У карціне Зака Гэлма няма дабрыні і крыўды, беднасці і любові. Ёсьць трэнінг для касірак-мэнэджэрак і атракцыёны, атракцыёны.

Хоць Дастан Хофман здолыны расквеціць бліскучай акторскай гульнёй і тэлефонную книгу, лепей не марнаваць грошай — і паказаць сваім дзесяцем «Іншаплянэтніка» Стыўэна Спілберга. Там дабрыня не падробленая.

Андрэй Расінскі

